

ZSIDÓ ÉLET

FELEKEZETI HETILAP

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
BUDAPEST, VIII., MÁTYÁS-TÉR 17. SZÁM
TELEFON: 1-363-6L

SZERKESZTI:
MECSKEMÉTI VILMOS

ELŐFIZETÉSI ÁR
EGÉSZ ÉVRE 20 PENGŐ
FÉLÉVRE 10 PEN

Budai hitközségi választás: február 14-15

Az urnák előtt

Irta: Gesztes Ferenc, a Budai Autonomia Párt elnöke

Vasárnap és hétfőn az urnák elé lép Buda zsidósága, hogy szavazatának ezreivel tanubizonyosságát szolgálta az ősi autonómiához való törhetetlen ragaszkodásának és végleg eldöntse a kérdést, hogy *független akar-e maradni*, önmaga akar-e saját portáján gazdálkodni, avagy Pest adófizető vazallusa akar-e lenni. Az eredmény nem kétséges, mert tudjuk és látjuk a lelkesedésből, a hívek ezreinek megmásíthatatlan akaratából, hogy hiába való volt a megfélemlítés, tagjainknak hiú ígéretésekkel való megkörnyékezése, állások kilátásba helyezése, a hátralékos hitközségi adóknak kifizetése, az olesó vacsorák rendezése: a nagy intelligenciájú budai zsidóság felfogása megmásíthatatlan és izzó lelkesedéssel adja le szavazatát a Budai Autonomia Párt listájára, — arra a pártra, mely az ősi közösség önrendelkezési joga védelmében alakult. Azért küzd három év óta, hogy az elődöktől megszerzett jogokat — minden idegen befolyástól mentesen — megőrizze, azokat megtartsa és utódainak csorbítatlanul átadja.

Az eredmény nem kétséges. De a budai hitközség demokratikus szabályai szerint nem arról van csupán szó, hogy a választáson az egyszerű többséget megszerezzük, hanem az arányos választás elvei alapján a *szavazatoknak több, mint háromnegyed részét kell magunknak biztosítanunk*, mert az alapszabályok minden fontosabb javaslat megajánlásánál kvalifikált többséget követelnek.

Nem elég tehát, ha szórványosan lépünk az urnák elé, hanem elengedhetetlenül szükséges, hogy még az utolsó percekben is meggyőzzük barátainkat és ismerőseinket, nőket és férfiakat egyaránt, hogy *mindenkinek szavazatára szükség van és saját érdekében ne legyen közönyös most, amikor 7000 adófizető igen nagyfontosságú érdekéről van szó*. Siessen az urnák elé, hogy döntő győzelmet arathassunk, végét vehessünk a három éves harcnak és átütő erejű győzelmünkkel biztosíthassuk a hitközség régóta áhított nyugalmát.

A békét mi fogjuk megteremteni, nem azok, akik békétlenséget szítottak és akik budai létükre szolgálatába szegődtek annak a pesti rendszernek, mely egyebet sem akar, mint a budai adók óriási százalékkal való felemelésével a pesti adósságokat a mi nyakunkba zúdítani.

Mi nem kezdtük a háborút. Buda élt, dolgozott, fejlődött szép esendesen és becsületesen. Mi soha semmit sem követeltünk Pesttől. Nem Pest állott-e elő a honmentő eszmével, hogy *ők Buda bevételeiből nemcsak részt követelenek, de abba is beleszólást akarnak, hogy itt kik legyenek a rabbi, kántorok, orvosok, tisztviselők és egyéb funkcionáriusok*. Nekünk nem kellene kinevezett előjárók, mi magunk akarjuk e tisztségekre azokat emelni, akik arra leginkább érdemesek.

Látjuk, hogy mily *csúfosan végződött a kőbányai hitközséggel próbaidőre kötött „együttmük-*

ködés”. És kérdezzük, miért nem akar Pest „együttműködni” Óbudával, miért fáj a fogok pont Budára, a zsírosabb falatra?

Azt mondják a tisztelt „együttműködésre áhító”k, hogy ez biztosítaná Buda részére a pesti intézmények igénybevételét. Sokszor megmondottuk már, hogy ez a kartézia vérszegény esz-köze, hiszen a pesti intézmények még a Duna balpartján lakókat sem képesek befogadni és az intézmények áldásaiban részesíteni s aki ennek ellenkezőjét állítja, az a tájékozatlanok félrevezetésére pályázik. Csak nem akarják nekünk bebeszélni, hogy a pesti zsidó kórház, vagy az iskolák a budai szegényeket akarják befogadni, mikor még a pestieket sem tudja gyógykezeléssel, avagy iskolával ellátni. Üres szalmaeséplés az, hogy mihelyt együttműködünk, sorra épülnek Budán a templomok és iskolák. *Hát hiszi-e valaki, hogy Pest azért erőszakolja az együttműködést, hogy saját jövedelméből részesíthesse Budát új templomok és iskolák áldásaiban, mikor már évek előtt a saját régi, nagyszerű polgári iskoláját is felosztotta*. Ki hiszi el nekik, hogy azért viselnek három év óta igen költséges háborút a budai hitközség ellen, hogy ez utóbbit rákényszerítsék a pesti hitközség támogatásának elfogadására, ha már Buda oly makacs és nem kér a pesti támogatásból?

És vajjon, ki az a naiv lélek, aki elhiszi, hogy az együttműködés legfőbb célja Buda lakosságának 10 évi megkímélése az adóemelésről? Ilyet senki komolyan nem ígérhet és hiába is ígér. És

vajjon miből akar Pest Buda részére templomokat és iskolákat létesíteni, ha a költségvetés 10 évre rögzítették? Természetesen a pesti bevételekből ugyebár s ezért költenek korteskedésre, egyszóval Buda leigázására, hogy ezt megtehessek? Szerenésések vagyunk mi, budaiak, hogy intelligensen gondolkodó híveink ezeknek az üres frázisoknak nem ülnek fel, az ellenmondásokat kihámozzák és azokat kellő értékükre szállítják le.

Buda zsidó lakossága! Magatok intézitek sorsotokat. *Óvakodjatok*

Mi igaz a budai béketárgyalásokból?

A fúziók most azt a taktikát követik, hogy „béke”-pártnak tüntetik fel magukat, szóval és írásban azt hirdetik a választók előtt, hogy leghőbb vágyuk a béke, melynek létrejöttét a hitközség „mai” vezetősége akadályozza meg, mert mereven „gógósen” elzárkózott a béketárgyalások elől.

Ha mi nem tudnók, hogy kik dulták fel Buda békéjét a fúzió és a pesti tervek megvalósítása céljából, kik gyűjtöttek 40 filléres jutalékon szerzett állítólagos aláírásokat azért, hogy a fúziókat oktroj útján való életbelepítéséért folyamodjanak, „sok ezer” aláírásra hivatkozva, s ha nem látnók azt, hogy a Budára kárhuzatos adóstatutum eljöveteletét kik óhajtják és sürgetik, akkor elhihnők azt, hogy a magát „együttműködési” pártnak nevező csoport nem egyéb, mint egy ártatlan pacifista társaság.

Ámde mi a cselekedeteket nézzük és látjuk azt is, hogy a fehér zászló lobogtatása nem őszinte, hanem csulfogás. Ha a budai vezetők, az ellenfél machinációit ismerve, tárgyalásba sem boesátkoztak volna velük, akkor is helyesen cselekedtek.

A fúziók nyomtatványában (HEP-Ertesítő-ben) megjelent, észrevehetően tendenciózus közleményekkel szemben mégis meg akartuk állapítani a valóságot. Ezért a budai előljárásság egyik tagjához fordultunk s kérdéseinkre az alábbi felvilágosítást nyertük:

— Igaz-e az, hogy az előljárásság és az Autonómia Pártja ellene van a békének?

— Ez nem felel meg a valóságnak. Éppen ellenkezően áll a dolog. *A mi oldalunkon mindenki óhajtja,*

a békebontóktól és a pártütőktől! A hideg észre, de lelkiismeretetekre és igazságérzetetekre is hallgassatok, ne engedjétek magatokat üres frázisok puffogatásával megtántorítani, hanem siessetek az urnák elé és *szavazatok a hitközség ősz elnökének, Dr. Kriszhaber Adolfnak becsületes nevével kezdődő listára* s meglátjátok: *bennünk soha csalódnunk nem fogtok.* Mi Budát, a Ti érdekeiteket, mindig megvédjük, Ti pedig *szavazatokkal megvédtétek a zsidóság legféléttelb kinését: az autonómiát!*

hogy a hitközség belső békéje helyreálljon. De a hitközség üdvére, s nem a kárára.

— Igaz-e, hogy mereven elzárkóztak a béketárgyalások elől?

— Ez sem felel meg a valóságnak. A párt vezérő bizottságától kapott felhatalmazás alapján *kiküldötteink tárgyalásba boesátkoztak az „Együttműködési Párt” megbízottaival, — eredményre azonban nem tudtak jutni!*

— Mi okozta a tárgyalás eredménytelenségét?

— A mentalitásbeli különbség. *Mi a békét oly módon kerestük, hogy nyugvópontra hozzuk az elvi kérdéseket, viszont az ellenfél csupán a képviselőtestületi mandátumok egymás közti felosztását óhajtotta.* Az ilyen elintézés mi nem tartottuk őszszegyezethetőnek erkölcsi felfogásunkkal. *Mi megállapítottunk vagy vitán kívül helyezni kívántuk azon tényt, hogy a budai hitközség tagjainak túlnyomó része az autonómia elve alapján a hitközség önrendelkezési jogát csorbíthatatlan fenntartani kívánja, viszont az ellenfél ezt a kérdést elintézetlenül kívánta hagyni.* Mi azt kívántuk, hogy a fúziók vonják vissza azon kérvényüket, mellyel a fúziókat oktroj útján való életbelepítését kérték a kormánynál, — ők erre nem voltak hajlandók. Így azon meggyőződésre kellett jutnunk, hogy a túloldalón egészen különösen értelmezik a békét s azért véget vetettünk a tárgyalásoknak. Nyugodt lelkiismerettel mondhatjuk azonban, hogy *mindent megtettünk a béke érdekében.* Az eltelt 3 év alatt talán többet is foglalkoztunk vele, mint amennyit hitközségünk érdekei kívánnak vagy megengednek...

Mi van a pesti hitközség szállodájával?

Irta: Hámos Gyula

A pesti izr. hitközség előljárásságát több mint fél évtizede foglalkoztatja az alapítványi fiúárhvaháznak az Andrassy-út és a Munkácsy-utca sarkán több mint 900 négyzetméteres telken épült régi árhvaházi épület értékesítésének kérdése. „Mindent elkövettünk az eladás vagy bérbeadás iránt, — jelenti a Sip-utcai vezérkar, — de sikertelenül. A sikertelen kísérlet után — mondják továbbá — árhvaházunkkal és elismert vállalati nyugdíjpenztárunkkal egyetértően elhatároztuk, hogy az elavult épület lebontása után a szóban forgó telken modern szálloda-bérházat létesítünk, amelynek kalkulációja igen kecsgetető jóvelmezőséget biztosít.”

Leplezetlenül vallja a hitközség előljárássága, hogy neki a jóvelmezőségek fontos tényező, a nehéz erkölcsi feladatok teljesítését másodrendű fontosságú kérdésnek tartják. A kultusz és kultúra, a szociális és karitatív munka terén már nincs további feladata a hitközségnek? Véleményünk szerint a szilárdan álló, nagy célt szolgáló, de a hitközség vezetőségének tehetetlensége folytán parlagon heverő építmény lebontása s a helyére építendő szálloda, nem más, mint — *kulturbotrány.*

Mindenesetre eredeti gondolat a hitközség szálloda-bérháza. Igazgatója bizonyára „a felekezeti hajó főkormányosa” lesz. Tekintettel a nagy telekre, nyári kerthelyiséget ajánlunk, dzsesszel, tánccal és bridzsszel. Így nagyobb lesz a jóvelmezőség.

De beszéljünk komolyan. Ugy hallottuk, hogy az építésre vonatkozó pályázatok már beérkeztek, azokat felbontották, de döntés még nem történt. A szálloda építkezésére 500.000 pengőt irányoztak elő, de hogy az előirányzott összeget mennyivel fogják tullepni, az természetesen előre meg nem állapítható. Ahogy ismerjük a multból, kerettullepés lesz.

Kételkedünk, hogy az alapítványi fiúárhvaház vezetősége belement volna ebbe a különös gesztusba. Mi mindenesetre reméljük, hogy illetékes helyen nem hagyják jóvá a vonatkozó szerződéseket.

A pesti hitközség és a gazdasági lehetetlenülés

A Chevra egy fillérrel sem csorbitotta alkalmazottainak illetményeit és nyugdíját — A budai és kőbányai hitközségek megszerzésének költségei — „Csak a legnagyobb frivolsággal merészelteti a pesti hitközség a gazdasági lehetetlenülés kifogását emelni” — mondja dr. Hoffmann Dezső, a hitközségi alkalmazottak ügyvédje

Több ízben ismertettük már azoknak a pereknek lefolyását, melyeket a Pesti Izr. Hitközség nyugdíjasai indítottak a Nyugdíjpénztár ellen. A nyugdíjpénztár a pergátló kifogások tekintetében ismételtelen pervesztés lett. Az egyik ilyen per érdemi része most került a budapesti kir. ítélőtábla elé és ennek folyamán beadott előkészítő iratában a nyugdíjpénztár a gazdasági lehetetlenülésre hivatkozva, kérte a kir. törvényszék marasztaló ítéletének megváltoztatását és a kereset elutasítását. Erre válaszol most rendkívüli alapossággal elkészített előkészítő iratban az alkalmazottak ügyvédje, dr. Hoffmann Dezső, aki érveivel megcáfolja az alperes összes állításait és igen súlyos megállapításokat tesz közben a hitközség geszciójáról, miután a Nyugdíjpénztár folyton a hitközséget szorítja előtérbe és annak vagyoni viszonyaival védekezik.

Az előkészítő irat elvileg állapítja meg, hogy

a gazdasági lehetetlenülés kérdése komolyan szóba sem jöhet,

miután a Nyugdíjpénztár elismerésének feltétele az volt, hogy a fenntartó vállalatok kötelezettségeiért a Nyugdíjpénztárral egyetemlegesen felelnek, már pedig a perben ezek a vállalatok egyelőre nem is szerepelnek.

A chevra, az egyik fenntartó, soha nem is tett kísérletet, hogy alkalmazottainak illetményeit vagy nyugdíjait csorbitsa,

tehát nála nyilvánvalóan nem áll fenn a gazdasági lehetetlenülés ténye, de nem áll ez fenn a hitközségnél sem, azon indokok ellenére, melyekkel ezt a tényt az alperes előkészítő iratának negyven darab mellékletében igazolni akarná.

Ezekutatán megállapítja az előkészítő irat, hogy

a hitközségnek nem is lehetnének, mint olyannak, kockázatos vállalkozásai, melyek veszteséggel járhatnak, ha pedig vannak, akkor ezzel megsérti az Országos Szabályzat rendelkezéseit.

Ennek értelmében a hitközségnek csak népiskolát kötelessége fentartani, a népiskola alkalmazottainak illetményeiről és nyugdíjairól gondoskodni, úgyszintén a vallásánarokról és az önkormányzat alkalmazottairól. Ha tehát az alperesi előkészítő irat mellékleteinek tüzetes felülvizsgálata azt mutatná, hogy az Országos Szabályzat szerinti kiadásokat nem fedezték a bevételekből, hanem felhasználták egyéb kockázatos üzleti vállalkozásokra és intézmény elnevezés alatt luxus- vagy nagyhatalmi pózt szolgáló célokra — ha akkor, amikor a hitközségnek szükségletei fedezésére ugyanolyan eszközök állnak rendelkezésére, mint a magyar államnak adózó polgárainál, ha ilyen körülmények között még sem lenne fedezet a hitoktatók nyugdíjára, akkor itt a jövedelmeket — az előkészítő irat szerint — sorozatosan helytelenül használták volna el, melyek nemcsak magánjogi, hanem egyéb felelősséget is vonnának maguk után.

A hitoktatók javadalmasításának és nyugdíjának megfizetése szempontjából a bíróság érvénytelennek és szabályellenesnek fogja tekinteni mindazokat a hitközségi eljárásági ténykedéseket, melyekkel a bevételeket elvonták a szabályzat szerinti rendeltetésüktől, — vagyis a hitfelekezeti közoktatás szükségleteitől és ehelyett más célokra fordították,

— mint például választási célokra, új hitközségek megszerzésének céljaira, luxus-építkezésekre, az állami feladatot képező kórház, siketnéma intézet, vakok intézete és más kockázatos vállalkozásokra.

Ezután a zárszámadások és költségvetések adatainak alapján vonja kétségbe az előkészítő irat a gazdasági lehetetlenülés kifogását és rámutat arra, hogy 1930. évben a hitközség tényleges bevételei a kiadásokat 279.613 pengővel, 1931-ben 251.313 pengővel, az 1933. évben 206.343 pengővel, 1934. évben 351.010

pengővel, 1935. évben pedig 344.732 pengővel haladták meg. Hol van itt a gazdasági lehetetlenülés?!

Az 1936. évi költségvetésben szerepel a kőbányai izr. hitközség deficitje címén 15.000 pengő, választással kapcsolatos kiadásokként 10.000 pengő és előre nem látott kiadások címén 43.063 P, melyek az előkészítő irat szerint szabályellenesek.

A hitközség néhány vezető embere ugyanis — mondja az előkészítő irat — be szeretné olvasztani képzelt nagyhatalmi állásának fokozása céljából a teljesen önálló budai hitközséget, azon felül a kőbányai hitközséget.

A megszerzés érdekében tehát csinált valami megállapodásfélét a kőbányai hitközséggel és erre a kockázatos vállalatra az eddigi beismerés szerint évenként 15.000 pengőt fizetett rá a pesti hitközség.

A budai hitközség megszerzésének költségei ennek az összegnek a többszörösét teszik ki,

az előkészítő irat szerint. A pár év előtt felvett 5,545.623 pengő összegnyi angol font kölcsönre 6,040.870 pengőt már szintén visszafizetett a hitközség. Az olyan személy, aki ekkora kölcsönt tud kapni és arra pár év alatt ilyen összeget tud visszafizetni, csak a legnagyobb fokú frivolsággal merészelteti a gazdasági lehetetlenülés kifogását emelni. De a hitközség ebben a perben nem is emel ilyen kifogást. Ezt csak az alperes (a Nyugdíjpénztár) hánytorgatja komikus módon.

Ezek az előkészítő irat legfényesebb ellenérvei. Persze, ezek az ellenérvek csak a felperes állításait tartalmazzák, melyek ellen majd a Nyugdíjpénztárnak, esetleg a hitközségnek védekeznie kell és igyekeznie kell azokat megcáfolni — ha tudja.

Goldberger Salamon

Írta: Dr. HELLER BERNÁT

Goldberger Salamont, zsidó gimnáziumunk igazgatóját, sokan ismerik. Nagyon könnyű őt megismerni: lelke oly egyenes, mint meg nem hajló termete, homlokán hordja érzékeny zsidó szívét. S mégis azzal hitegetem magam, hogy én jobban ismerem őt, mint mások. Hivatva vagyok reá, nyilvánodom reá, hogy róla a zsidó nyilvánosság előtt valómást tegyek.

Goldziher Ignác megdicsőült professzoromtól örökölt imádságos könyvemben drága leveleket őrzök. Egyikük Goldbergtől való. Akkor intézte hozzám amikor arról értesült, hogy a zsidó gimnázium igazgatói állásától megválva a rabbi-képző intézet bibliai tanszékét foglalom el. Tudta, hogy örökömbe ő lép. S mégis így ír: „Szombaton este ért ide Igazgató Úr lemondásának híre. Azóta se éjjelem, se napalom. Kétségbe vagyok esve. Hogy Igazgató Úr megmaradjon elhatározása mellett, azt a csapást zsenge intézetünk nem bírja el.” „Én és kollegáim leveszünk Igazgató Úr válláról minden fölösleges terhet. Az anyagi dolgokat, az adminisztrációt, ha kell: a veszekedéseket is elintézzük, amennyiben Igazgató Úr azokat reánk bízta. Maradjon!”

Én mentem, ő jött. Beiktatásakor üdvözetemben kettőnk viszonyát összehasonlítottam Davy és Faraday viszonyával. Davy arról tett vallomást, ő egy felfedezésre büszke: arra, hogy felfedezte Faradayt. Én is arra vagyok büszke, hogy felfedeztem Goldberget.

Goldbergeren megvalósul a tanulmányi bölcsesség: *Kol hamchazzer al hadullo, gedullo baurahasz, mimenu, vechol habaureach min hadullo gedullo mechazzeresz acharov.* Aki hajhássza a kitüntetés, az elől a kitüntetés szókik: aki szókik a kitüntetés elől, az el nem kerül. (Erubin 13b).

Goldberger zsidó iskola igazgatására rátermett. A mult minden nemes hagyományában lelkében gyökerező mai zsidó magyar ember. Minden komoly minhang, minden dallamos niggán drága neki; mellett mindent, amit tudomány, technika, művészet, zene, ének, sport, előkelő szórakozás értékeset fölmutat, mindezt iskolájának szolgálatába igyekszik állítani a zsidóságot dicsőségére. Cíjjon szerelmese s emellett minden porcikájában kemény kecskeméti magyar. Csupa

ellentét és tiszta harmónia: gyöngéd a gyöngék iránt, erős az erőszakosok ellenében. Fegyvertársa voltam a gimnáziumunk zsinagógájáért vívott harcában. Én elkese-redetten félreállottam. Goldberger kitartott, diadalmaskodott minden kufár gonoszindulaton.

A gimnázium barátjainak egyesületét a maga egyéniségére formálta. Az egyesület segítségével művészileg kialakította a zsinagógát. A VIII. osztályú tanulókkal széfer tórát írat. A Mendelssohn-jubileumra Waldapfel Jánossal Mendelssohn-anthológiát szerkesztet. A Maimuni-jubileumra az egyesület pályadíjával értékes Maimuni anthológiát adat ki. Krámer Malkiel dicső emlékére misna-tanfolyamot szervezett, aki a tanfolyamot elvégzi, megkapja a teljes misnát, valamint az aggádának thesaurusát.

Fáradhatatlan kezdemény, el nem apadó intuició. Mi mindent nem fog még az ő becsületes keresése megtalálni. Élete munkássága *kiddus hasém*. Adassék meg neki, adassék meg a zsidó gimnáziumnak, hogy Goldberger Salamon még hosszú évtizedeken át a gimnáziumban megszentelhesse Isten nevét.

Játék a jelszavakkal

A miniszteri rendelet, amely a *félbeszakított* választási eljárás folytatását elrendelte, még meg sem jelent és még csak előre kelt híre csapta meg a budai HEP vezéreit, amikor egy *új párt* alakulásáról szóló körlevél röppent széjjel a budai zsidó házakba. *Békepárt, béke!* Ez volt az új párt neve és jelszava. Egy kicsit tüz is volt, meg egy kicsit víz is. *Autonómiát* írt zászlajára, de magát a zászlót az *együttműködők* iránti megértés anyagából szőtte. Nem esoda hát, hogy az ilyen tüz- és víz-találkozásból csak sercegés és sok-sok pára lett. Elpárolgott, még pedig *végkép elpárolgott programjából az autonómia.*

Úgy történt a dolog, hogy az együttműködőket valósággal lesújtotta a miniszteri rendelet, amely a budai hitközségnek, vagyis a *mai vezetőknek, az autonómia védőinek, teljes elégtételt adott.* Tulajdonképpen már maga ez a rendelet megpecsételte az „együttműködők” bukkását. Ez maga volt számukra a teljes erkölcsi vereség, a tökéletes bukás. Az a bukás, ami vasárnap és hétfőn fogja őket utólról, ennek már csak számszerű kiformalódása

lesz. A mindennel számítani tudók azonban nem szoktak ilyenkor zavarba jönni. Hamar egy új céget tolnak előtérbe; senki sem ismeri, nem tud még róla senki sem rosszat, hátha talán vele szóbaállnak és — mit lehet tudni — még meg is egyezhetnek. De gazda nélkül csinálták a számítást. A miniszteri rendelet nem engedett új jelöléseket, csak bizonyos pótlásokat, így aztán a békepárt meghalt, mielőtt világra született volna.

S minthogy nem lehetett a *békepárttal*, megpróbálták hát a *békével* való operálást. Megüzenték, hogy a békéről -akarnak tárgyalni. Megüzenték négyszer-ötször vagy hat-szor, tudja Isten hány-szor, — az autonómisták mindig, minden alkalommal Hillél türelmével ültek le velük tárgyalni. Minden alkalommal bebizonyosodott, hogy *a szavak mögött nem volt komoly szándék.* Amint a békepárttal, a „békétárgyalásokkal” is *csak zavart akartak kelteni* és az autonómistákat az egyenes útról valahogy elterelni. Sehogy sem akarták megérteni, hogy az autonómista-párt *csak az autonómia* biztosításával és az erre vonatkozó garanciák leszögezésével köthet békét, mert enélkül már nem autonómista-párt. S hogy mennyire hamis és megbízhatatlan volt az az ígérletük, hogy az autonómiát nem fogják bántani, mutatja az is, hogy az erre vonatkozó garanciákat írásban megadni nem akarták. Ez mutatja tehát, hogy nem volt szabad bízni bennük. Mert aki igazán akarja az autonómiát és a békét, azt nyugodtan garantálhatja írásban is. És hogy megtagadták ezt, ez igazolja legjobban, milyen megalozott volt az írásos garancia követelese.

Mikor pedig a „béké”-vel való taktikázás így kudareba fulladt, akkor már fölösleges volt, hogy a békepárt tovább is viselje az *alacot.* Le is vetette és a „párt” vezérei minden feszélyezettség nélkül átléptek az „együttműködési pártba”, sőt annak listavezetői közé is. Azaz hogy ide csak átléptek volna, ha a miniszteri rendelet ezt megengedte volna. De ez nem engedte meg, így kénytelenek voltak a lista kevésbé reményteljes helyeivel megelégedni. Mindenesetre ők voltak azok, akik úgy akarták a békét, hogy minden skrupulus nélkül áldozzák fel — Budát Pestnek...

...Ha tehetik! Már most a budai hittestvéreken áll, hogy ne tehessék, se ők se mások, se most, se máskor!

A budai Autonomia Párt impozáns társasvacsorája

„A tradíció azt kívánja, hogy a budai hitközség fennmaradjon.“ —
„Gazdasági együttműködés alapján pártot szervezni: tiszteletlenség
a hittel szemben.“

Buda zsidó polgársága ismét megmutatta, hogy egységes falankszként támogatja a hitközség vezetőségét abban a súlyos és díesőségteljes küzdelmében, melyet az ősi hitközség fennállásáért folytat. Szombat este a budai hitközség Autonomia Pártjának társasvacsorája adott alkalmat a rokonszenv impozáns megnyilvánulására. A budai hitközség Zsigmond-utcai tanácssterme színiültig megtelt lelkesedő és harcias hangulatú választókkal.

A társasvacsora első pohárköszöntőjét

Gesztes Ferenc,

az Autonomia Párt népszerű elnöke mondotta Magyarország kormányzójára és feleségére. Engedjék meg, — mondotta, — hogy ősi magyar szokás szerint az első pohár berral a kezemben, az első szó, mely ajkaimat elhagyja, a hódolat hangja legyen. Hódolni akarunk a legelső magyar embernek, Magyarország főméltóságú Kormányzójának, *vitész nagybányai Hojthy Miklósnak* és kérem az Eggek Urát, hogy a főméltóságú urat és fenkölt lelkű hitvesét egész családjával együtt számos éven át teljes szellemi és testi üdeségben megtartsa. A magyar félmlut történetébe kitörülhetetlen betűkkel van beírva a Kormányzó ur neve és szerepe, amely elválaszthatatlan a nemzet újjáébredésétől. Ő volt az, aki a háború és forradalmak zúrvavara után visszaadta Magyarországnak az építő munka és az egyenletes fejlődés lehetőségét, a rend uralmát, a béke nyugalomát olyan esztendőben, amikor szinte egész Európa alatt állan dóan rengett a föld. Az ő elévülhetetlen érdeme és díesősége, hogy kormányzóságának éve alatt Magyarországból, a mi forrón szívesített hazánkából a békés fejlődés, a termelő munka és a törvényes rend nap-sütötte zuga lett Európában.

Ezért ünnepeljük őt mindenkor, ha a fehér asztalál összejövünk és kérjük a Mind enhatót, hogy teljesítse legelőbbségi kívánságát,

mindnyájunk napi imájába foglalt áhítatos könyörgését, hogy a föld, mely nekünk kenyeret ad, mindnyájunk szeretett édesanyja,

Dr. Kriszhaber Adolf,

hitközségi elnök emelkedett most szólásra. Szóvá kell tenni — mondotta pohárköszöntőjében — miért van szükség arra, hogy Buda választói lelkesedéssel és nagy tömegekben járuljanak az urnák elé, hogy ezzel is bebizonyítsák, miszerint a hitközség tagjainak túlnyomó része Buda önállóságát kívánja. Sajnos, az a hare, mely

פסח של Husvéli áru az ismert kiváló minőségben, az idén is gyártunk.

A felügyelet az egri főrabbi, főtisztelendő
Schreiber Simon ur
gyakorolja.

A husvéti áru gyártásának rituális felügyelete még sokkal szigorubb, mint az egész éven át gyártott áru amugy is nagyon szigorú felügyelete. E szigorú rituális felügyelet teljes erejű biztosíték arra, hogy az áru és így különösképen a husvéti áru megbízhatóságához soha kétség nem férhet.

A husvéti árut tehát a legvallásosabb emberek is a legteljesebb bizalommal fogyaszthatják.

FRANCK HENRIK FIAI R.-T.

Budapest, 113. postafiók 5.

Telefon: *2-658-45.

a mi hazánk: Magyarország ismét nagy és hatalmas legyen, hogy megérhessük, hogy ismét a mienk legyen a nagy, a hatalmas, a Kárpátok övezte a hegyes, völgyes, bérees rónaság, a tejjel-mézzel folyó Kanaán, a szépséges és díeső integer Magyarországnak.

Örömmel állapította meg, hogy annak, aki látja azokat a nagy és lelkes tömegeket, melyek az Autonomia Párt minden jelentkezésében részt vesznek,

nem lehet többé kétsége a harc kimenetele: a fényes választási győzelem iránt.

Bizik a budai zsidóság nagyszerű intelligenciájában, hűségében és bátorságában. A másik oldal hatalmas ígéretésekben és megfélemlítésben jelentkezik és ennek esődöt kell mondania, amikor szembekerült a zsidó tradíció óriási erejével. Ez

a tradíció azt kívánja, hogy a budai hitközség fennmaradjon.

Ezután közölte, hogy Baracs Károlyné a hitközség nagynevű elnökének özvegy üdvözlét küldte, amikor távolmaradását kimentette és ugyanesak üdvözlétüket küldték dr. Gosztonyi Ármín, dr. Kertész Manó és egerszalóki Ziegler Béla, akik betegségük miatt nem jelenhettek meg a vacsorán.

Buda önállóságának megtartásáért folyik az egyik oldalról és ennek megsemmisítéséért a másiktól, azoknak az eszközöknek következtében, melyet az ellenpárt használt, ráirányította külső erők figyelmét is erre a küzdelemre és arra a feltevésre bírhatta, mintha itt valami nem lenne rendben.

Budának most imponáló módon kell megmutatni, hogy megérdemli a támogatást kívül és belül.

Nem az a fontos, hogy a zsidóságnak mutassuk meg erőnket, azt az erőt, mely önállóságunk megmaradását kívánja, hanem azoknak a külső erőknak, melyek most figyelnek bennünket. A magyar zsidóságnak nagy kötelességei vannak a magyar társadalommal szemben, melynek — hiába kívülnak most a vészmadarak! — integráns részét képezi és mellyel szemben érzett kötelességének mindig eleget tett.

Az én apám ott volt 48-ban Szentandrásnál, a fiam négy évig volt a világháborúban.

És a magyar haza soha nem volt mostoha, testvérietlenül csak egyes fiai viselkedtek, de ki okolhatja az anyát a fiú hibáiért? Mi fejleszteni akarjuk ősi hitközségünket, melynek tagjai egy hét múlva meg fogják mutatni, hogy

megérdemeltük azt a védelmet, melyben részesültünk.

Dr. Kriszhaber Adolf óriási tapsal fogadott felszólalása után

Kramer Adolf,

a kelenföld-lágymányosi körzet alelnöke tett újra hűségfogadalmat, majd

Gerő Ödön

előljáró szólalt fel:

— Lássuk már egyszer tisztán — kérdezte, — miféle program az, melyet a túloladali pártok magukénak mondanak? Teljesen érthetetlen, hogy a zsidó hitfelekezeti életében a gazdasági együttműködés jelszó lehet. Szellemi, vallási alapon állhat egy hitközségi párt, de gazdasági alapon soha, hiszen egy hitközség irányításában csak szellemi szempontok érvényesülhetnek.

Gazdasági együttműködés alapján pártot szervezni: tiszteletlenség a hittel szemben.

És mi legyen a békepárt?

Annak, aki nem harcol, nincs szüksége békére. Ha tehát egy párt a béke jelszavát írta zászláira, ezzel már deklarálta azt is, hogy harcot indított.

Mert azt senki sem állíthatta, hogy a harcot mi kezdtük. Mi soha mást nem kívántunk, csak azt, hogy engedjenek bennünket nyugodtan dolgozni.

Ha békén hagynak bennünket, kész a béke.

Mi a szellemi és lelki együttműködés pártja vagyunk, ez pedig nem a centralizációt, hanem a decentralizációt teszi kívánatossá, hogy

sok kis egység felföldiék önmagában és azután alkosson egy nagy egységet: a zsidó hit és kultúra egyetemességét.

Ez az igazi zsidó politika, az a zsidó politika, melynek szimbóluma ennek a hitközségnek alelnöke. (Nagy taps.) A jövő héten az urnák elé megyünk, most fejtünk ki tehát lelki és szellemi együttműködést annak érdekében, hogy a magyar zsidóságnak a tiszteletreméltó exponense: a budai hitközség győzelmesen kerüljön ki a harcából.

Dr. Csobádi Samu

hitközségi alelnök volt a következő felszólaló. Beszéde elején fel-

hívta a figyelmet arra, hogy ez a választási küzdelem eltér minden eddigi választási harctól, mert most nem arról van szó, hogy a hitközségnek egyik, vagy másik pártja fogja-e a hitközséget ugyanazon cél: a hitközség érdeké felé vezetni, hanem, hogy

akadtak a hitközségben olyanok, akik a hitközségnek önállóságáért vívott harcában a külső ellenséget segítették.

A zsidóság évczredes szétszóródása következtében szellemi, gazdasági és hitéleti a hitközségekben élte le és ezért becsületbeli kötelessége minden zsidónak minden hitközséget támogatni fennmaradásáért vívott harcában, mert ezzel egyúttal a zsidóság fennmaradását is biztosítja. Ha pedig egy hitközséget valaki egzisztenciájában támad meg, mindenkinek, akiben szemernyi zsidó érzés van, kötelessége segítségére sietni. Nagyon veszedelmes példát mutat az ilyen támadás kifejezése, mert arra hívja fel a figyelmet, hogy

mikor a zsidóság egyik része le akarja igazni a másikat, akkor ezt a példát követni lehet az egész zsidósággal szemben.

A budai hitközségnek 800 éves történelmi múltja van, tele szenvedésekkel, de fényvel is. A szenvedés napjaiban gyakran áldozták tagjai életüket is a hitért. Erre a dicső multra gondoljanak a szavazók akkor, amikor

dönteni kell arról, hogy ez a hitközség fennmaradjon-e vagy sem.

A választók erre a kérdésre csak egy választ adhatnak: Buda autonómiájának meg kell maradnia örök időkre.

Auer Róbert

előljáró a statutumokat megelőző tárgyalásokról emlékezett meg, annak bizonyítására,

ennyire semmihe sem veszik a túloladalon a megállapodásokat

és milyen szerepet játszott már ekkor az adókérdés. De miért is ne lehetne megcsinálni a hitközségek együttműködését, úgy, hogy mindegyik önállósága megmaradjon? Miért ne találhatná meg például az a négy hitközség, mely a VI. községkerületet alkotja, az együttműködés alapját közös érdekekre vonatkozóan? Az utolsó percig a béke híve voltam, de

most már azt mondom: csak egy kötelességünk van, hogy ne csak mi szavazzunk a választásokkor, hanem a leglelkesebb propagandával hassunk oda, hogy minél több adják le szavazatukat önállóságunk mellett, mert akkor csak fognak némulni azok a hangok, melyek ezt támadják.

Löwy József

volt a következő felszólaló, aki nevelésügyi és naivnak jellemezte azt a jelszót, mely azért akarja egyesíteni a zsidóság erőit, mert kívülről ellenség támadja. Éppen akkor, amikor ilyen támadás folyik, helyes stratégia a csapatok szétszórása, hogy minél nagyobb védelmi frontot tartsanak megszállva.

Aki nem akar szabadságot, az nem is érdemli meg,

szabadság és autonómia azonos fogalmak.

A felszólalások sorát

Bicskei Jenő

zárta be, aki arra kérte a választókat, hogy ne egymás között hirdessék igazukat, hanem kint, azok előtt, akik ezt még mindig nem értették meg. Dr. Kriszhaber Adolf köszöntötte még meleg szavakkal a betegsége miatt távollevő kelenföld-lágymányosi elöljárt. Schwarz Samut, majd a társasvárosra lelkes hangulatban ért véget.

Hiten lendül égvilágra

Irta: HERNÁD HENRIK

Világit a nap és csillag,
De szívből is nyílik ablak,
Melen eljut Isten fénye,
Embereknek vak szemébe.

Nem hevíthet az a tudás,
Ami sirt az élőknek ás,
Mint a sötét sugar létét,
Nem gyújtja a láva-félet.

Lehet, hogy hit — néha — álom,
De álmodva inkább várom,
Hogy a porban eget lássak,
Nem „tagadó” földi társat.

Illyenforma gondolattal
Találkozunk sok utassal,
Mert szív-szellem, ész pályája
Hiten lendül égvilágra.

A Zsidó Élet

minden magyar zsidó lapja
Fizessen elő!

A külföldnek is kell tudnia?...

— Beszélgetés —

(Személyek: 1. A termetes részvénytársasági igazgató. — 2. A fakóképű állástalan tanár.)

— Mit olvas olyan elmerülten, tanár úr, hogy a feketéjéről is megfeledkezett? Nagyon érdekes lehet, mert látom, sokszor rázza a fejét. Vajjon a bosszúságtól vagy a csodálkozástól?

— Magam sem tudom, bosszankodni, vagy csodálkozni lehet-e inkább azon a nyilatkozaton, amelyet az Országos Iroda és a Pesti Izr. Hitközség elnöke a *Jüdische Rundschau*-ban közzétett. Mindenesetre csodáltnivaló az a naiv elbizottság, amellyel egy közéleti vezetőférfi olyanokat és úgy tud mondani, mintha biztos volna felőle, hogy senki sem fog akadni, aki ne tiltakoznék egyszerűen a tényekkel szemben egészen egyszerű állítások, másrészt a hamis felekezetpolitikai beállítások ellen. Hogy szabad, mondhatnám a nagyvilág nyilvánossága előtt olyanokat állítani, amelyek egyszerűen a bizonyíthatóság szempontjából, másrészt a magyar zsidóság politikai érdeke szempontjából nem bírják el a bírálatot? Avagy ezt abban a hiszemben tette, hogy kritikával egyáltalában nem illethető, mert aki bírálni, vagy pláne cáfolni merné, azt egyszerűen el lehet intézni azáltal, hogy „durván személyeskedik”, hogy „tekintélyt rombol”, hogy az antiszemitáknak tesz szolgálatot stb.? S míg egyfelől csodálom, hogy közéleti vezetőférfi ilyen naiv lehet, másfelől bosszant, hogy nyilatkozatának komolyságát ilyen könnyelmű módon teszi kockára, nemesak a hazai, hanem a külföldi zsidóság előtt is.

— Hát én is olvastam azt a nyilatkozatot, igaz, hogy magyar fordításban. — de én egyáltalában nem látom ilyen veszélyesnek, sőt kitűnőnek tartom. Nagyon öntudatos, férfias nyilatkozat!

— No, igen, persze, magának tetszik ez a *Vétat c'est moi*-hang, ez a „mi életrehívtuk” — „mi segítettük” —, sőt „*En subventionáltam*” — tónus! Pedig az öntudatosság, férfiaság nem ebben van, hanem a tényekhez való minuciózus ragaszkodásban. Mi nem

vagyunk cionisták, sőt azt is mondhatnám, hogy nekünk nem fáj a cionisták feje, — de nem találjuk (hogy az elnök úr kifejezéseit használjuk) *sem okosnak, sem politikusnak*, ha a cionistákat (avagy a cionizmust?) állítja oda a magyar zsidó sors megromlásának okozóul. Hozzáteszi ugyan, hogy „mi zsidóhitű magyar állampolgároknak tudjuk és tartjuk magunkat és *jogainkat azokkal a rosszakaratú áskálódásokkal szemben is meg akarjuk védelmezni, melyek a magyar zsidóságon belül a cionizmus politikáját olybá akarták feltüntetni, mintha a cionisták magukat nem a magyar nemzethez tartozóknak, hanem nemzeti kisebbségnek éreznék és mondanák*”. — de azért valamivel alább az új kivándorlási egyesület életrehívása szükségességének egyik okául ezt a nagyon is félreérthető és félremagyarázható, legalább is rejtett gyanúsítást hozza fel, hogy „meg akarunk felelni a hazai (zsidó) ifjúság *hazafias problémájának*”. Hát ez sem nem okos, sem nem politikus. Mert vagy kifogástalanok a magyar cionisták hazafias szempontból, vagy nem. Ha nem, akkor nem lett volna szabad velük a választás előtt sem lepaktálnia, még akkor sem, ha ez bukását okozta volna, ha pedig kifogástalan a hazafiságuk, akkor az Országos Iroda elnöke részéről legalább is meggondolatlanság ország-világ nyilvánossága előtt olyan célzást tenni, melyet a zsidóság ellenségei úgy sem a cionizmus, hanem a zsidóság hazafiatlanságának bizonyítására fognak felhasználni és amelyre bizonyára nagy-újjongva fognak hivatkozni.

— Ebben igaza lehet, de hát csak vissza kell utasítani a cionisták támadásait!

— Álljunk csak meg itten. Először is a kritika még nem támadás, másodszor a kritikát el kell tudni bírni és aki nem bírja el, az ne álljon oda, ahol a kritika vihara elérheti, sőt el is kell,

Kedvezményes szentföldi társasutazás 1937 április 13-tól május 4-ig, az Adriatica olasz hajóstársaság **Gerusalemme szalongözésén dr. Patai József** vezetésével.

Jelentkezés február 25-ig a Mult és Jövő kiadóhivatalánál, Budapest, V., Vadász-utca 11. szám. Telefonszám: 11-99-55.

hogy érje. Harmadszor pedig a „támadással” szemben is *neki* az igazság álláspontján kell maradnia, még ha azt hiszi is, hogy elene igaztalanul támadnak. Mindenekelőtt sajnálattal kell megállapítanom, hogy a nyilatkozat ez utóbbi szempontból nem helytálló és szinte kiáltva hívja ki maga ellen a kritikát. Meg kell állapítanom, hogy rabulisztikus beállítás az, mintha a cionistáknak a mai hitközségi rezsim fölött gyakorolt kritikája a pesti hitközség elleni támadás lenne. A vezetőség nem — a hitközség! Szánalmas dolog tehát ezzel szemben úgy védekezni, hogy igaztalan ez a támadás, mert ez a hitközség ennyi meg ennyi mindenféle intézményt, vallási, kulturális és szociálpolitikai alkotást tart fenn. De legszánalmasabb dolog az, hogy *ez a felsorolás ép-penséggel nem ragaszkodik az adat-hűséghez*. Nyolcvan imaház fenntartásáról beszél ez a felsorolás, holott köztudomású, hogy ezeket az imaházakat nem a hitközség, hanem a mögöttük álló egyesületek tartják fenn. Egy fiú és egy leánygimnázium fenntartásáról szól a nyilatkozat, holott köztudomású, hogy ezekben — bár progresszív alapon — oly horribilis a tandíj és az egyéb címen kírótt pótdíj, hogy a szegényebb középosztályú zsidóság gyermekei oda csak a legkisebb számban járhatnak. Hiszen a két polgári iskolát, amely „nem fizette ki magát”, valóban meg is szüntették! (Erről persze hallgat a nyilatkozat.) Azután két árvaházzal dicsekszik az elnök úr. *Az egyiket egyáltalában nem a hitközség tartja fenn*, a másikat pe-

dig csak könyvelésszerűen. Aztán hivatkozik a könyvtár, stb. fenntartására. Miért nem méltóztatik számszerűen beszélni? Az elnök úr mestere a számoknak, miért nem nevezi meg azokat az összegeket, amelyekbe ezek neki (pardon: a hitközségnek) kerülnek? Tessék csak azokkal a számokkal a nyilvánosság elé lépni! Mert amíg ezekkel nem cáfol meg bennünket, addig azt kell mondanunk, hogy ez a felsorolás részben egyáltalában nem szerény túlzásokat, részben súlyos tévedéseket tartalmaz, a maga egészében pedig méltó kiegészítése annak a különös módszernek, amelynek egyik legszebb példánya a budai választás elhalasztása iránti felterjesztésnek megdőböntő indo-

kolása volt. Hát, *hogyan szabad felelősséggel ilyen „adatokat” tární az Országos Iroda elnöki pozíciójából a nyilvánosság elé?!*...

— Megint nagyon haragszik...

— Már nem! Persze fáj, hogy ez a nyilatkozat, ez a meggondolatlan írás megjelent. Mert az egész magyar zsidóság adja meg az árát. Minek is kellett ez?!... De eszembe jut egy anekdóta. Az egyszerű zsidófiú folyton ostromolja az apját, hogy ő franciául akar tanulni és hogy az apja taníttassa őt franciára. Végre az apa megsokalja a szakadatlan kunyorálást és ráriparkodik: — *Hát minek az neked?! Már a franciáknak is meg kell tudni, hogy milyeneket tudsz te mondani?!...*

SPECTATOR

hogy a lengyel zsidóság helyzete katasztrófálisan romlik. A zsidóellenes bojkottmozgalmak, a zavargások egyre mértéktelenebb formát mutatnak, a kormány pedig ismételt illyirányú kijelentései ellenére nem mutatja a szükséges energiát a jelenségeknek leküzdésében. A sejm vezető politikusainak antiszemita, különösen a zsidóság kényszerkivándorlására vonatkozó kijelentései csak táplálják ezt a zsidóellenes hangulatot. A végrehajtóbizottság kötelességének tartja, hogy felhívja a zsidóságnak és a világ közleményének figyelmét a lengyel zsidóság problémájának tragikus kiélesedésére és arra a kötelességre, hogy fokozott éberséggel vigyázzon arra, nehogy Lengyelország három és félmillió zsidó polgárának alkotmányosan és nemzetközileg biztosított jogai veszendőbe menjenek.

ZSIDÓ VILÁGKRONIKA

Az amerikai zsidóság

A királyi vizsgálóbizottság melyet az angol parlament küldött ki a palesztinai zavargások okainak megállapítására visszaérkezett Londonba és most ott folytatja működését. Így szó van többek között Sir Herbert Samuel, Palesztina volt fő-kormányzójának kihallgatásáról. A bizottság fokozott munkatempóval törekszik arra, hogy jelentését minél előbb megtehesse. Ennek megtörténte után fog a kormány dönteni a szükséges intézkedések tekintetében.

A zavargások utórezgései

még mindig izgalomban tartják Palesztina lakosságát. Alig mulik el nap, hogy valamilyen incidens ne emlékeztessen az elmúlt borzalmakra. Vasárnap délután bomba robbant a Sirató Fal mellett, mely szerencsére nem követelt emberáldozatot. Három arabot a merénylet elkövetésének gyanújával terhelten letartóztatták. Pénteken ugyancsak a Sirató Falnál egy zsidót kődobással sebesítettek meg és ugyancsak kődobás ért a török zsidók zsinagógájára mellett egy öreg zsidó aszszonyt. Történnék még kísérletek a zsidóellenes bojkott életrekelésére is, ezeket a próbálkozásokat azonban a hatóságok rendkívül súlyosan büntetik. Két arabot bojkottra való ígatás miatt egy-egy évi fogságra ítélte a törvényszék és ugyancsak egy évre ítélte egy arabot, mert egy arab nőt megfenyegetett arra az esetre, ha zsidónál vásárol. Viszont

letartóztatták Petach Tikvában a Haarec-bizottság elnökét, akit azzal vádolnak, hogy főzelékárust, aki arabnál vásárolt, megfenyegetett.

Lord Melchett

a „Times”-ben a vizsgálóbizottság munkájával kapcsolatban nyilatkozatot adott közre, melyben felszólítja a kormányt, hogy vagy engedélyezzen a zsidóknak palesztinai bevándorlása számára megfelelő fág keretet, vagy tegyen lépéseket annak érdekében, hogy a zsidók európai elnyomatása megszűnjék.

A lengyel zsidóság

súlyos helyzete egyre erősebb mértékben foglalkoztatja a világ közvéleményét. A Joint európai igazgatója, dr. Bernhard Kahn egy értekezleten, mely a lengyel zsidóság tragikus helyzetével foglalkozott kijelentette, hogy véleménye szerint nem képzelhető el, hogy a lengyel kormány tétlenül fogja nézni, mint szegényedik el és megy tönkre az ország lakosságának egytizede, mert ennek komoly kihatása lenne az ország gazdasági helyzetére. A Joint reméli, hogy a kormány is közre fog működni abban a munkában, mely ismét szerény existenciához akarja juttatni a tönkrement zsidó lakosságot.

A zsidó világkongresszus

végrehajtó bizottsága is foglalkozott párizsi össziülésén a lengyel zsidóság helyzetével. Megállapította,

hogy a lengyel zsidóság helyzete katasztrófálisan romlik. A zsidóellenes bojkottmozgalmak, a zavargások egyre mértéktelenebb formát mutatnak, a kormány pedig ismételt illyirányú kijelentései ellenére nem mutatja a szükséges energiát a jelenségeknek leküzdésében. A sejm vezető politikusainak antiszemita, különösen a zsidóság kényszerkivándorlására vonatkozó kijelentései csak táplálják ezt a zsidóellenes hangulatot. A végrehajtóbizottság kötelességének tartja, hogy felhívja a zsidóságnak és a világ közleményének figyelmét a lengyel zsidóság problémájának tragikus kiélesedésére és arra a kötelességre, hogy fokozott éberséggel vigyázzon arra, nehogy Lengyelország három és félmillió zsidó polgárának alkotmányosan és nemzetközileg biztosított jogai veszendőbe menjenek.

Oppenheim Móricz

55 évvel ezelőtt, 1882. Ádár 6-án hunyta le örökre fáradt szemét majna Frankfuriban a 82 éves ismert festő, Oppenheim Móricz, ki a zsidó élet egyes jeleneteinek volt bensőségteljes ábrázolója. Meleg szeretettel mélyedt el a zsidó család ünneplési módjának szemlélésébe és kifejezésteljes genereképek sorozatában mutatta a zsidó ház meghittségét, az ünnepek hangulatos poézisét. A „Péntek este” „Szombat”, „Szeder este”, „Jamkippur kezdete” stb. Képei mély vallásos érzésről tanúskodnak. Számaltalan reprodukcióban terjedtek el e képek, melyeket az ünnepi sátrak feldíszítésére használtak és használunk még ma is szeretszét. Ismeretes még: Lavater és Lessing Mendelssohn Mózesnél című képe, amely felejthetetlen Köves Izsónkat; Mendelssohn Nagy Frigyesnél című sikerült alkotására serkentette. Elterjedt még „Zsidó önkéntes hazatérése a szabadságharcból” című hangulatos képe. Hitű megleleklü művész volt.

JÖN A PURIM!

A PURIMI
SÜTEMÉNYEK ÉS
DESSERTÉK
ELKÉSZÍTÉSÉHEZ
NÉLKÜLÖZHETETLEN

A
כשר Ceres

100%-os
TISZTA NÖVÉNYZSIR

GYÁRTJA:
HUTTER és LEVER RT. BUDAPEST

1/4 kg ára 70 fillér

Budai visszhang a hódmezővásárhelyi körlevélre

Ez évi első számunkban közöltük a hódmezővásárhelyi hitközségnek az ország összes hitközségeihez intézett körlevelét, mely az „Egyenlőség”-nek Zöld Márton tábornokot érintő támadására hivatkozva tiltakozott az elharapódzó tekintélyrombolás ellen. „Nem hagyható megjegyzés nélkül — mondotta többek között a körlevél — a „hivatalos” sajtónak azon eléggé el nem ítéltélő eljárása, hogy egy oly közleménynek ad hasábjain helyet, amelyet nem a nyilvánosságra hozni, hanem a tűzbe dobni kellett volna! Gondolunk az „Egyenlőség” november 5-i számában a ságárdi Zöld Márton tábornok úr ellen nyílt levél formájában megjelent ú. n. „leleplezési” cikkre”. A körlevél megemlíti még, hogy „fájdalmas látni és olvasni azokat a röpiratokat, amelyeket Buda és Pest az unifikációs mozgalomban egymás ellen kifejtettek.”

A budai hitközség előljárósa — mint most értesülünk — alábbi átiratban világosította fel a hódmezővásárhelyi hitközséget a kérdésben elfoglalt álláspontjáról:

Mélyen tisztelt Elnökség!

Nagy megindultsággal olvastuk a Hódmezővásárhelyi Izr. Hitközség nevében hozzáink és az összes magyar izr. hitközséghez intézett figyelmeztető írását és annyiaval is inkább megértjük azt a hangot, amely ezekből a sorokból felénk áradt, mert mi — sajnos — már több év óta szenvedő tárgyai vagyunk annak az áldatlan harenak, amely ellen a hódmezővásárhelyi testvérhitközség joggal emeli fel figyelmeztető és tiltó szavát.

Bár kijelenti a tisztelt átirat, hogy nem kívánunk a Buda és Pest között sajnosan fennálló egyenetlen-

ségnek érdemi részébe beleavatkozni és feltételezi, hogy megvannak tisztelettel parancsoló indokaink álláspontjaink igazságának bizonyítására, mégis tiltakozik a gyűlölet és rosszindulat sugalmazta eszközök ellen, melyek e harcban igénybe vétetnek.

Fájdalmasan érintett bennünket ennek az átiratnak ily fogalmazása azért, mert mi a magunk részéről egyáltalában nem érezzük magunkat hibásnak abban a tekintetben, hogy ez az egyenetlenség az ország két legelső hitközsége között dúl, az eszközök megválasztásában pedig csakugyan mincs okunk találya érzni magunkat. Hogy mennyire indokolatlan a Testvérhitközségnek burkolt szemrehányása amiatt, hogy a béke két hitközség között nem jöhetett létre, elég, ha rámutatunk arra, hogy ha az általa is elég erősen ostorozott „hivatalos” sajtóorganum arra a cikkére utalunk, amely a t. Testvérhitközség átiratának nyomán látott napvilágot, amely az Önök intencióit úgy tünteti fel, mintha kizárólag a túldoldali álláspontnak alátámasztására, kiemelésére és elismerésére íródott volna. A magunk részéről legyen szabad csak egyetlenegy indokot felhozni a sok mellé, amelyet nem tartunk szükségesnek részletezni: méltóztassék kérem példa gyanánt venni a következő esetet: A szegedi hitközség egy idő óta azt tapasztalja, hogy néhány jobb módú tagja szükségesnek látta a szegedi hitközségből a hódmezővásárhelyi hitközségbe átköltözködni, aminek következtében ezeknek az adója a dolog természete szerint és a törvény értelmében a hódmezővásárhelyi hitközséget illeti meg. Erre a szegedi hitközség kijelenti, hogy ez a a körülmény az ő

életlehetőségeit támadja meg és ha ez tovább tart, megtörténhetik, hogy a szegedi hitközség nem lesz képes ezentul országos jellegűnek elnevezett felekezeti intézményeit fenntartani. Hogy pedig ezt megakadályozza, szükségesnek tartja, hogy a hódmezővásárhelyi hitközség adója a szegedi hitközség pénztárába folyjék be és annak megosztását külön szabályozni kívánja. Hogy pedig ezt a követelést érvényesítse, megszerezze a hódmezővásárhelyi hitközség tagjai közül néhányat — mindegy, hogy milyen eszközökkel — ezekkel megszervezi a hódmezővásárhelyi hitközségben az egyesítési pártot és ennek támogatására Szeged tisztviselőit kirendeli Hódmezővásárhelyre, ott kortesirodát nyit és azt saját pénzén tartja fenn, hogy ennek a hitközségnek fennállását és működését lehetőtlenné tegye stb. Vajjon mit szólna a hódmezővásárhelyi igen tisztelt Testvérhitközség, ha ez a valóságban megtörténne?

Ez az eset áll fenn most Pest és Buda közötti viszonylatban.

Méltóztassék csak elképzelni, hogy ha az imént jelzett eset nemcsak Szeged és Hódmezővásárhely, hanem Keeskemét és Cegléd, Szolnok és Abony, Győr és Sopron, Szombathely és Nagykanizsa, vagy pedig Pécs és Mohács között megismétlődne, mit szólnának az ilyenben megtámadott hitközségek és összetett kézzel néznék-e azt, hogy mennyire iparkodnak az erősebb hitközségek vélt jogaiknak biztosítása végett a gyengébb hitközségeket megtámadni és létfelteleikben veszélyeztetni?

De még ennél is rosszabb, hogy e jogalan törekvést még kifelé is, a hatóságok és társadalom körében is iparkodnak népszerűsíteni és ekképpen a zsidó-hitfelekezet szellemét megvetendő színben feltüntetni, ami ellen csak óvatos módon védekezhetünk, nehogy mi is hozzájáruljunk a felekezet tekintélyének lejáratásához.

Óvatosan, mondjuk, mert hiszen az is megtörtént, hogy egy ilyen lépésünk után a mi felekezeti felettes hatóságaink, a községkerületi elnökök közül néhányan, — a többi között a XXII. községkerület érdemes elnöke is, jónak látták bennünket sértő leiratokkal traktálni, melyekre való hivatkozással az Önök átiratában felhívott nagybölcsestű országos irodai elnök úr még reá is duplázott. Ezekre a sértő leiratokra éppen az áhított béke érdekében szándékosan nem válaszoltunk, hanem szemünk előtt tartottuk a jogi szabályt:

„De internis non judicat praetor.”

A budai hitközség az utolsó másfél évtized alatt saját erejéből különféle kultúr intézményeket létesített, templomokat renovált, újat építtetett csak az imént országos feltűnés mellett, egy harmadik papi stallumot létesített, 14 tanerőt tart fenn a főváros iskoláiban hittanításra, bel- és külföldön tanuló diákokat segélyezi, technikus menzát és tanuló szobát tart fenn, mióta a zsidó tanulókat műgyetemről kiverték, elemi iskolát létesített, Szentegylete kórházat és üdülőházat, nőegylete szeretházakat és napközi otthonokat, népkonyhákat létesített, ifjúságát külön csoportba egyesít-

tette, önképzésre, önfegyelmzésre szoktatja és veszélyes mozgalmak távoltartása céljából szigorú felügyelete alatt tartja, könyvtárat, agok házat létesített kultúrelőadásokat tart és talmud tóra tanítást rendszeresített, ingyenes orvosi rendelőt tart fenn 14 főorvossal és mellékszemélyzettel, amelyben évenként 29.000 beteget lát el, kórházakban és letartóztatási helyekben a lelkesítő teendőket látja el, Buda minden részében kóser hűsélárusító és vágó helyeket állított fel, mindezeket kívül költségvetése szerint részt vesz minden egyes országos érdeklő zsidó intézmény rendszeres támogatásában, cserkészünk országos hírnevet szereztek a világ jamboree alatt; és most készül új templomok és iskolák létesítésére, miután a hitközség taglétszáma erősödik és ennél fogva igényei is megnagyobbodnak. Csak természetes, hogy a budai hitközség ennek következtében jövedelmeinek mesterséges elvonása által létfeltételeit és fennit felsorolt intézményeinek fenntartását veszélyeztettnék látja és több év óta már nem tesz egyebet, mint védekezik a jogtalan támadások ellen, amelyek, — mint Önök is megállapították, — nem fair eszközökkel történnek.

Eddigél hiába vártuk, hogy a testvérhitközségek az egész országban erőlyesen lépnek fel az áldatlan rendszeres támadás ellen és iparkodnak a budai hitközséget létkérdésében testvéri módon megsegíteni és most, hogy végre mégis látjuk annak jelét, hogy a testvérhitközségek nem jó szemmel látják ezt a felháborító harcot, az a legkevesebb, amit elvárhatunk a testvérhitközségektől, hogy ne illessenek minket burkolt szemrehányásokkal és ne adjanak alkalmat arra, hogy ha egyszerű felszólalunk az áldatlan állapot ellen, ez úgy tűnhessék fel, mintha büntető expedícióját akarna lenni a jogait védő budai hitközség ellen, vagy legalább is okul szolgálhasson arra, hogy ilyképen magyarázzák a maguk javára azok, akik erre a legkevésbé volnának jogosítva. Legyen meggyőződve a Testvérhitközség, hogy nagyon boldogok lennénk, ha a magyar zsidóságnak ezt az áldatlan fejezetét végre úgy zárhatnánk le, hogy megnyugvás és egyetértés térjen vissza sorainkba, amire annál is inkább szükségünk van, mert azok a veszélyek, amelyeket a nagybecsű átiratuk bevezető sorai hangsúlyoznak, a valóságban fenállanak, sőt azokat mi itt a fővárosban még fokozottabb mértékben érezzük, mint Önök a vidéken.

Szükségesnek tartottuk ezt a tényállást az igen tisztelt Testvérhitközséggel közölni, nem igazolásunkra, melyet lelkiismeretünk szükségességnek nem tart, de tudomásul vétel végett, nehogy úgy tűnjünk fel, mintha az Önök szeretetteljes átiratuk hangjával szemben nem volnánk képesek a mi álláspontunkat az igazságnak megfelelően körvonalazni, hanem a békétlenség ódiáját kellene halgatásunkkal magunkra vállalnunk.

Amidőn megköszönjük az igen tisztelt Testvérhitközségnek kétség-

kívül szeretetteljes törekvését, fogadják

hittestvéri üdvözetünket:

Dr. Kriszhaber Adolf,
a budai izr. hitközség elnöke.

*

A válasziratból nyilvánvalóan megállapítható, hogy Pest és Buda „nagy perében” a budai hitközség elnöke ezúttal is hű maradt kezdetől fogva mutatott objektivitásához. Nemesak az elvhűségének szülő ismerést látja meg a hódmezővásárhelyi körlevélben, hanem szembenéz a testvérhitközség kritikájával is. Bezzeg az „Egyenlőség” nyomban sietett megszorítani a saját kezét, mondván, hogy a körlevél „az Egyenlőség cikkének hatása alatt” íródott. Igaz hogy erről a cikkről azt írja a vásárhelyi elnök, hogy „a tűzbe kellett volna dojni.” A cikknek ez a „hatása” tényleg elvitathatatlan. — A pesti hitközség elnöke viszont, úgy látszik, nem nézi ilyen optimista szemmel a vásárhelyi körlevelet, hiszen különben nem adta volna ki a jelszót: „Fegyelmet kérünk sorainkban”...

Zájin Ádár

Mózes halhatatlan mesterünk születésének és halálának évfordulója — ez idén: február 18-án — (Toszifita Szóta XI. és Széder Olam Rábba X.). A XVII. században egyes országokban e napon böjttel egybekapcsolott istentisztelet keretében hódolunk nagy Tanítónk áldott emlékének. A rabbi gyászbeszédben emlékezik meg jámbor életű elhunyt tudós papjainkról, a zsidóság kiváló közéleti nagyságairól és érdemeiket méltatja. Este a Chevra Kadisa társasvaeserő rendez. (L. Rási Kethuboth 8a.).

Február 20-án (Ádár hó 9.) *porosász zochor* az emlékezés szombata amely mindig közvetlenül purim előtt van. Neve azzal a tórabeli paranccsal áll összefüggésben, amely meghagyja, hogy irtsuk ki szívünköl (mocho timche es zecher Amalék) az Amalék alattomos ravaszságára és könyörtelen gonoszágára emlékeztető tulajdonságokat. Miután ugyanis Izrael átkelt a Nádastengeren és a küzdelmekből elcsigázva fáradtan folytatta útját a sívó pusztában, Amalék lesből, ok nélkül, orozva támadta meg őseink harcos táborának betegekből, aggyányokból, nőkből és gyermekekből álló, mítsem sejtő utócsapatát. Purim története az amaléki gonzságnak tipikus megszemélyesítőjét mutatja be Hámán személyében, aki vérség képesen örökölte fájának mindama tulajdonságait, amelyeket az Irás parancsa szerint ki kell irtani magunkból. Ezért olvassuk az erre vonatkozó szakaszt közvetlenül Purim előtt. Dél előtt jócér: két Tórárt veszünk ki; az elsőhöz két személyt hívunk föl és a heti szidrát, a másodikhoz a máfirt és M. V. 25, 17—19 v-ig olvassuk. A prófétai lecke: Sám. I. 15, 2—34-ig, amelyben Saul királynak Amalékkal folytatott harcáról van szó.

10

1936. V. E. sz.

Hirdetmény

Kérem a t. Választó közönséghez!

Törődés, vagy felesleges várakozás elkerülése végett, különösen a téli időjárásra tekintettel, kívánatosnak mutatkozik az, hogy a szavazásra való jelentkezés valamilyen beosztással történjék és az egyenletes eloszlás ily módon előmozdíttassék.

Enre való tekintettel kérjük a t. Választókat saját érdeklükben is, hogy szavazásra lehetőleg az alatti beosztás szerint méltóztatassanak a választó-helyiségben megjelenni.

Hangsúlyozzuk azonban, hogy ezen beosztás csupán fenti okokból ajánljuk, **tehát nem kötelező**, s a választó jogosult, a kitévőt idő alatt bármikor szavazásra jelentkezni.

Fűtött váróhelyiség mindkét helyen rendelkezésre áll.

A szavazás titkos!

Budapest, 1937. február hó.

A választási bizottság.

Ajánlatos időbeosztás:

A) A Zsigmond-utca 49. szavazó helyiségnél

1. a hegyvidéken, Rózsadombon, Fogaskerékű vasút, Zúgliget és Hűvösvölgy vidékén lakók részére: **Vasárnap délelőtt 9 órától délután 2 óráig.**
2. Krisztina és Vizivárosban lakók: **Vasárnap délután 2 órától este 7 óráig.**
3. A III. kerületiek, stb.: **Hétfőn délelőtt 9 órától délután 2 óráig.**

és akik fenti időben nem érnek rá **hétfőn délután 2 órától este 6 óráig szavazhatnak.**

B) A Váli-út 6. szavazó helyiség-nél:

1. a Horthy Miklós-út, Budafoki-út, Fehérvári-út, Lágymányosi-utcában lakók részére: **Vasárnap délelőtt 9 órától délután 2 óráig.**
 2. A Fadrusz-utca és Verpeléti-út vidékén lakók: **Vasárnap délután 2 órától este 7 óráig.**
- A többi utcákban lakók **Hétfőn délelőtt 8 órától este 6 óráig szavazhatnak.**

A Budai Autonómia Párt közleményei

Budai hitközségi választás: február 14—15.

Szeretett hittestvéreink!

A mindannyiunk által féltett autonómia nevében fordulunk Hozzátk ezekben az *utolsó sorsdöntő pillanatokban*. Mi a hitközségért és nem személyekért harcolunk. Elvek és magasztos, szent meggyőződések forognak kockán, amelyeket nem szabad egyesek akarata miatt veszélyeztetni.

Utolsó pillanatig kerestük a békes megegyezés lehetőségét. Nem sikerült, néhány ember hiúsította meg törekvéseinket.

Titkos szavazás mellett szavazatok igaz érzéseket szerint!

Demagógiával vádolnak bennünket! Ti tudjátok, hogy mi nem környékeztünk meg Benneteket és nem kértünk Tőletek becsületszóval megerősített aláírásokat, amelyeket külföldi okokból nem tagadhattatok meg az együttműködési párttól.

Mi nem fenyegetőztünk, mi nem szélszégésre hívtuk fel Benneteket, mert mindenki tudja, hogy az ilyen választást megelőző aláírások mit jelentenek.

Buda maradjon a budaiaké!

Szavazatok mindannyian *dr. Kriszhaber Adolf* nevével kezdődő szavazólappal.

Erőszakkal Magyarországon még nem választottak zsidó reprezentánst.

Mentsétek meg a budai zsidóság becsületét és önérzetét.

A választás napja 1937 február 14. és 15.

Szavazatok a Budai Autonómia Párt listájára!

Hittestvéri üdvözléssel:

A Budai Autonómia Párt Vezetősége.

A BUDAI AUTONÓMIA PÁRT listavezetői:

1. *Dr. Kriszhaber Adolf* ügyvéd, a hitközség elnöke.
2. *Dr. Csobádi Samu* ügyvéd, a hitközség alelnöke.
3. *Bíró Géza* ny. min. tanácsos, a Szentegylet elnöke.
4. *Schwarz Samu* vezérigazgató, a körzet elnöke.
5. *Gesztes Ferenc* fakereskedő, pártelnök.
6. *Dr. Berényi Sándor* ügyvéd, a hitközség volt jogügyi előljárója.
7. *Katona Gyula* ny. műsz. igazgató, a hitközség előljárója.

8. *Dr. Gosztonyi Armin* ügyvéd, körzeti előljáró.
9. *Vető Sándor* ny. MÁV igazgató, a hitközség előljárója.
10. *Dr. Fuchs Ignác* ügyvéd, a Szentegylet alelnöke.
11. *Fahn Fülöp* bornagykereskedő, a hitközség előljárója.
12. *Goldberger Sándor* műsz. vállalkozó, körzeti előljáró.
13. *Sebők Zsigmond* nagykereskedő, a hitközség előljárója.
14. *Lőrincz Géza* gyáros, a hitközség előljárója.
15. *Dr. Heller Bernát* tanár, a Magyar Kir. Akadémia levelező tagja.
16. *Füredi Miksa* háztulajdonos, körzeti előljáró.
17. *Frommer Vilmos* ny. bankigazgató.
18. *Pap Lajos*, az Elektromos művek h. igazgatója.
19. *Schiffer Mórné* háztulajdonos, a

Nőegylet társelnöke.

20. *Kramer Adolf* festő m., körzeti alelnök.

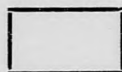
Az Autonómia Párt tagjai közül a képviselőtestület örökös tagjai:

1. *Márton Henrik* kereskedő, a Szentegylet előljárója.
2. *Gerő Ödön* szerkesztő, a hitközség előljárója.
3. *Dr. Szilárd Bertalan* főorvos, körzeti előljáró.
4. *Wittenberg Ignác* nyug. MÁV igazgatóh., a hitközség volt előljárója.
5. *Auer Róbert* gépészmérnök, hitközségi előljáró.
6. *Kalmár Sándor* gyáros, a hitközség előljárója.
7. *Dr. Kertész Manó* tanár, a hitközség előljárója.

Szavazólap-minta,

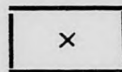
a budai izr. hitközség képviselőtestületének választásához

I. Budapesti Hitközségek Együttműködési Pártja.

1.
2.
- 3-20-ig

II. BUDAI AUTONOM PÁRT.

1. **Dr. KRISZHABER ADOLF**
2.
- 3-20-ig

Szavazójelet X tegyen a nyíllal jelzett kockába.

TUDNIVALÓK:

- 1) A szavazás két helyen folyik: a XI., Váli-út 6 sz. a tornateremben (itt a Szentimre városi körzethez tartozó hittestvéreink szavaznak) és a III., Zsigmond-utca 49 sz. a I. emeleti tanácsteremben, (itt a többi kerületbeli hittestvérek szavaznak).
- 2) Mindkét helyen fűtött váróterem várja a választókat.
- 3) Szavazóigazolványát a helyszínen is kiválthatja.

PÁRTIRODÁK:

III., Zsigmond-utca 49. Telefon: 1-574-48, 1-553-50.
XI., Verpeléti-út 1. Telefon: 2-580-57.

Ujannonn iratott

nagy Tóra
eladó.

Cím: a kiadóhivatalban.

Síremlékek

a legolcsóbb árban
Löwy-nél Budán
II. Fő-u. 79. Tel: 1-515-81.
Fiókiület és telep III. Bécsi-út.
Atrolleybus indulási állomásától 2 percnnyire.

HIREK

ONAPTÁRO

1937 február 12. péntek — Ádár 1. (Ujhold 2. napja, szombat bejöv: 5.03), — febr. 13. szombat — Ádár 2. (hetiszakasz: Törumo, háftóra: Váadásom noszán chocho. Kir. k. I. 5 f. 26-6 f. 13, Háfszóko I. szombat kimen: 5.48), — febr. 14. vasárnap — Ádár 3. febr. 15. hétfő — Ádár 4. — febr. 16. kedd — Ádár 5. — febr. 17. szerda — Ádár 6. — febr. 18. csütörtök — Ádár 7. (Mózes szül és halála). — febr. 19. péntek — Ádár 8. (szombat bejöv: 5.14), — febr. 20. szombat — Ádár 9. (hetiszakasz: Töcáve, háftóra: Kaj omár Adosen, Sám. I k. 15 f. 2-34, Sabbosz zochor, szombat kimen: 5.59), — febr. 21. vasárnap — Ádár 10. — febr. 22. hétfő — Ádár 11. — febr. 23. kedd — Ádár 12. — febr. 24. szerda — Ádár 13 (Eszter bójtje). — febr. 25. csütörtök — Ádár 14 (Purim), — febr. 26. péntek — Ádár 15 (Susán purim, szombat bejöv: 5.25).

— **A Budai Chevra közgyűlése.** A Budai Chevra Kadisa február 18-án, csütörtökön este fél 6 órakor tartja a Budai Izr. Hitközség tanácstermében (II. Fő-utca 12.) évi rendes közgyűlését. Előzőleg délután 5 órakor a budai Öntőház-utcai főtemplomban gyászistentisztelet lesz, melyen Dr. Kiss Arnold főrabbi megemlékezik a chevranak a múlt évben elhunyt tagjairól.

— **Az IMIT felolvasó ülése.** Az Izr. Magyar Irodalmi Társulat február 17-én, szerdán este 6 órakor a pesti hitközség dísztermében (VII. Sip-utca 12.) felolvasó ülést tart dr. Krausz Sámuel wieni rabbiszemináriumi rektor, dr. Mohácsi Jenő és Fenyő László közreműködésével.

— **Goldberger Salamon jubileuma.** Goldberger Salamon, a zsidó gimnázium igazgatója, most töltötte be tanári működésének 35. évét és bár jubileuma alkalmával határozott kívánságára minden ünnepi keretet mellőztek, mégis az elismerés, tisztelet, hála és ragaszkodás számtalan jelével halmozták el mindazok, akikkel pedagógiai munkássága folyamán kapcsolathatott. A Pesti Izr. Hitközség, a Zsidó Gimnázium Barátainak Egyesülete, a gimnázium volt növendékei és a Vívó és Atlétikai Club ösztöndíjalapítványokat létesítettek Goldberger igazgató nevére és az ösztöndíjak rendeltetésének megállapítá-

sát rábízták. Goldberger igazgató úgy döntött, hogy a zsidó gimnázium felsőbb osztályaiban évenként versenyvizsgálatokat tartsonak, amelyeknek tárgya a Szentírás és a zsidó történet beható ismerete. Az ösztöndíjakat, melyek előreláthatólag évi 250. pengő kamatot jelentenek, e versenyvizsgálatok győzteseiének ítéli oda az igazgató.

— **Felavatták a Pesti Izr. Nőegylet Szeretetotthonát.** Vasárnap, február 7-én nyitotta meg a Pesti Izr. Nőegylet 70 éves fennállása alkalmából létesített Női Szeretetotthonát az Amerikai-út 74. sz. alatt helyiségében. A felavató ünnepély Vészi Józsefné elnökösszony megnyitó beszéde vezette be, amelyben megemlékezett a Szeretetotthon alapításának előzményeiről és mindazok munkájáról, akiknek oadaó és buzgó fáradozása az intézmény megnyitását lehetővé tette. Megköszönte a kormányzóne Öfömeltóságát, a főváros, a Vöröskereszt támogatását, továbbá Singer Albertné előjáró, Spitzer Edénné díszelnök, dr. Kerekes Ödön egészségügyi főtanácsos és neje, az egyesület alelnöke, dr. Bernáth Dezsőné és Grosz Dezsőné előjárók, rendkívül értékes, fáradozhatatlan munkáját. Az elnöki megnyitó után dr. Hevesi Simon vezető-főrabbi tartotta meg avatóbeszédét. Dr. Potoczky Jenő szfv. fogalmazó a XIV. ker. előjárója nevében üdvözölte az új szeretetotthont, majd dr. Hamvas István ny. szfv. tanácsnok-előjáró a Vörös Kereszt Egylet nevében, végül dr. Dési Géza a pesti hitközség, az Orsz. Iroda és a Szentegylet elnöksége nevében kívánt az új intézménynek boldogulást és lakóinak nyugalmat, békés öregséget. Az ünnepély a Hiszekegy elmondásával ért véget.

— **Kultürelöadás.** A dunaföldvári Makkai Emül-ifjúsági kultüresoport felkérésére dr. Grün Albert ercsi-i főrabbi lebilincselő előadást tartott. Megemlékezett Don Izsák Abarbanelről is, kinek munkálkodását és életfilozófiáját méltatta. A zsúfolásig megtelt díszterem perecekig ünnepelte az előadót. Ezután Richter Arthur tanító „Mozaikok” című előbeszédét olvasta fel. Klein Magda Kiss József, Fein Márta Morris Rosenfeld, Wellisch Erzsébet pedig salát költeményét szavalta el. König Jakab hitkö. elnök Pánudába tanuló fiának König Imre medikusnak a Kultüresoport részére küldött élénk meglátású tanulmányát olvasta fel Olaszországról. Schwarz Dénmes ifjúsági elnök vezetése alatt kultüresoport munkálkodását élénk érdeklődéssel kíséri az egész hitközség. — Előzőleg, január 29-én este dr. Grün Albert nagy érdeklődéssel fogadott beszédet tartott a dunaföldvári templom-

ban. Bemutatókozása döntő léptekkel siettetti a régóta üres dunaföldvári rabbiszék betöltését.

— **Névváltoztatás.** Presser Béla dr. szigetvári kerületi főrabbi családi nevét a belügyminiszter 3539-1935/III. a. sz. nendeleletével Berend-re változtatta.

— **Két pedagógus ünneplése.** Biró Kálmán és Dr. Fürst Aladárt, a zsidó gimnázium két tanárát, meleg ünneplésben részesítette a zsidó gimnázium tanári testülete abból az alkalomból, hogy most töltötték be életük 60-ik évét. A testület jókívánságait értekezleten tolmácsolta Goldberger Salamon igazgató, a testület azonkívül a leánygimnázium tanári karával együtt társas vacsorával tisztelte meg az ünnepeket.

— **Házasság.** Róth Anna, a „Zsidó Élet” kiadóhivatalának főtisztviselője és Mandel Jenő (Debrecen) február 14-én, vasárnap déli 1 órakor tartják a Kazinczy-utcai orthodox főtemplomban esküvőjüket.

— **A Budapesti V. ker. Izr. Nőegylet** jan. 30-án tartott bálján, amelynek sikeréről röviden már megemlékeztünk, megjelent a főváros zsidó társadalma számára, hogy ezzel is kifejezésre juttassák a egyszerű jótékony intézmény működése iránt táplált elismerésüket. Eichbaum Mómné elnökösszony, Fellner Leoné, Murk Gáborné, Ronkstein Hugoné, dr. Spitzer Józsefné és dr. Weisz Sámuelné elnökössági tagoknak, valamint a rendezőbizottság élén buzgólkodott Nyéki Oly, Rosner Miklós és dr. Riegler Imre ifjúsági elnököknek a megjelentek melegen gratuláltak a fényes emlékesi és anyagi sikerhez.

— **Kedvezményes szentföldi utazás.** A „Múlt és Jövő” az idén tavasszal is megrendezi szokásos szentföldi társasutazását az Adriatica olasz hajózársaság Genusalemme, illetve Galilea nevű szalngözősein, melyek az utasoknak minden kényelmet, orthodox felügyelet alatt álló ellátást — diétást is — biztosítanak. Indulás április 13-án. A programba fel van véve a Szentföld minden régi és új nevezetessége. Dr. Patai József ezúttal tizenkettőszer indul a Szentföldre, ahol most is meg fogadásban részesítik a magyar zarándokcsoporthat. Minthogy kettős kölső kabinok korlátolt számában vannak a hajón a jelentkezést minél előbb kell eszközölni. Legkésőbb február 20-ig, a „Múlt és Jövő” kiadóhivatalánál Budapest, V., Vadász-utca 11. Telefon: 11-9955.

Oltalmazzuk meg a budai zsidóság szabadságát, becsületét!

A Pest és Buda községeinek egyesítéséért erőszakoskodó, magát ezidőszert haditaktikai céllal „Együtműködésinek” nevező párt kápráztató színekkel festi azt az édent, mely Budára vár, ha függetlenségét eldobja, Pest agyonölölő karjaiba veti magát. Ámbár ezeket a csábító ígéretekét már leszállították kellő értéktelenségükre, nézzünk mégegyszer szembe a csábítókkal.

Nem állunk közös alapon

Deák Ferenc, amikor a monarchia két állama közt komoly, becsü-

letes békét készült teremteni, Ausztria részére is alkotmányt követelt: egy alkotmányosan kormányzott Magyarország nem léphetett tartós egyezsége az alkotmány nélküli Ausztriával. Okuljunk ezen a nagy példán. A pesti zsidó község és a budai község alkotmányai annyira eltérők, annyira ellentétesek, annyira nem egy síkban fekszenek, hogy azokra együttes alapot rakni lehetetlen. Lássuk tüzetesebben: *milyen a pesti és milyen a budai hitközség mai alkotmánya?*

Pesten

csak az adófizető lehet a község tagja. De adófizetőnek is csak akkor van választójoga, ha legalább 30 pengő adót fizet és azonfelül még be van kebeleztve. (A kebelekezésről a község hatalmon levő vezetősége saját kénye kedve szerint dönt.) Ennélfogva ma a legalább is 64.000 számú adófizető közül legfeljebb 14.000 a választó.

Pesten „a képviselőtestület rendes tagjainak megválasztásánál a viszonylagos szótöbbség dönt” (38§) megtörténhetik tehát, hogy az ellenzék eléri az összes szavazatok 49 százalékát s még sem jut be egy tagja sem a képviselőtestületbe.

Látnivaló: Pesten alapszabályszerűen rendszeresítve van a párturalom. Sőt jelenleg, amikor a pesti hitközségi elnök egyuttal elnöke a VI. községkerületnek és az országos irodának is, rendszeresítve van az autokrata egyeduralom. Nyögi is Pest. Ellenben Buda alapszabályzatában szabadelvű méltányosság érvényesül. Ha már most Buda alávetné magát Pest kormányzatának, körülbelül azt követné el, mintha Svájc, a szabadság hazája, unióra lépne a diktatura Németországával, várva, hogy a 65 millió németet a maga képerre teremti át.

II. Az ő ígéretek.

Azzal hitegetik a budai választókat, hogy Pest is szabadelvű alkotmányra tér át. Ez a hitegetés ép oly komoly, ép oly őszinte, mint többi ígérletük. Igérik, hogy Budának templomokat, iskolákat építenek. De akkor miért semmissítették meg a saját zsidó polgári iskolá-

Budán

minden otlakó zsidó hitközségi tag. Ha pedig adót fizet, akáresak 6 pengőt is, akkor választó is, választható is, ha előző évi adóját megfizette. Ennélfogva ma, mivel az adófizetők feleségei is választók, 6.800 adófizető közül feleségeikkel együtt 6.300 a választó.

Budán „a képviselőtestület választása az arányos választási rendszer alapelvei szerint ejtetik meg” (21§), ha tehát 6000 választó közül 2000 az ellenzékre szavaz, akkor az ellenzék 150 képviselőtestületi tagsági hely közül 50 illeti meg.

ákat, a fiú- és leánypolgári iskolát? Ennél barbarabb bünt a magyar zsidók iskolatörténete nem ismer. Szebbnél sebb új intézményekkel csábítgatják Budát, tetejébe még avval is biztatva, hogy 10 éven át nem emelik az adót. Ha már ama kecsgetetés sem egyéb szemfényvesztésnél, ez a biztatás megbotráncokzta a maga könnyelműségével. Kit köt ez az ő ígérletük? Hisz, ha ma a közgyűlés ily meggondolatlan határozatot találna is hozni, egy legközelebbi megdöntené. Becsületes lehet-e ez az ígérlet? Számítsuk a 10 évet 1936-tól. Mondjuk 1936-ban belép a községbe 100 új adófizető, tisztviselő, kereskedő, ügyvéd, orvos, mérnök, tesszem havi 80 pengő fizetéssel vagy jövedelemmel. Remélhetőleg néhány év multával ez 200, 400, 1000-re is emelkedhetik. a községnek pedig, az egyesítők ígérletét szerint, nem volna joga adójukat egy fillérrel is emelnie. Csalárd ígérlet.

A nők és Baracs Károly emléke.

„Buda területén lakó, vagy állandóan letelepedő minden izraelita, nemre való tekintet nélkül, a Budai Izr. Hitközség tagjának tekintették. (6.§.), a hitközségnek minden adófizető nagykorú tagja és a vele együttélő izr. vallású egyházilag is törvényes élettársa választó és választható (12§).” Ez Baracs Károly alkotmánya, hagyománya. Pesten ellenben a kereső nő adót fizet ugyan, de nemcsak nem választható, nem is választó, még csak nem is tag.

Az együttműködők pártlapja Baracs Károlyra mer hivatkozni, amikor Buda nőit felszólítja, hogy Pest-Buda egyesítését segítsék elő. Kegyeletlenebb hivatkozást nehéz elképzelni. Baracs Károly a budaiak közül azokat, kiket lelkéhez legközelebb fogadott, havonta öszszgyűjtötte magánál. Egyikük azóta az örökkévalóságba költözött: Edelstein Bertalan. Edelstein már régen fölismeret, mily támadás készül Buda önállósága ellen, pontosan megmondta, ki lesz ennek a támadásnak világi, ki az egyházi vezetője. De ennek a Baracs-társaságnak minden egyéb tagja is jól ismeri Baracs gondolkodását s azt az ellentétet, mely Baracsunkat már akkor is szembelyezte Pesttel, amikor még nem nyögött oly zsarnokság alatt, mint ma. Baracs Károly nevével hadba indulni Buda önállósága ellen olyan, mint Eötvös József báró nevével nyilas-keresztes pogromot rendezni.

Akinek Baracs Károly emléke drága és irányjelző, akit Edelstein oktatása sirján túl is kötelesegre int, annak sikra kell szállania a budai zsidó hitközség önállóságáért.

Az ő fegyvereik.

1934. októberében a budai hitközség elöljáróság akkori tagjai ünnepi nyilatkozatot tettek közé, hogy hitközségünknek a pesti községgel való egyesítését nem kívánják, nem helyeslik, károsnak tekintik s hogy mindent megtesznek avégből, hogy az ősi hitközség függetlensége esoribatlanul megtartassék. S mi történik novemberben? Az aláírók közül hatan meglepetésszerűen napirend előtt bejelentik lemondásukat, visszavonják aláírásukat, amellyel a függetlenségért való küzdelemre elkötelezték magukat. Visszavonták aláírásukat! Eszünkbe jut egy ismert pesti közéleti szereplőnek híresé vált mondása: „Was? — mein Eh-

renwort? Mit *meinem* Ehrenwort kann ich machen, was ich will. Mein Ehrenwort kann ich geben, kann ich nehmen, wie mir gefällt." Ők tehát bizvást adhatnak ígéretet, alá is írhatják, hisz az aláírást ők visszavonhatják.

„Akármivel hitegetnek”, — legyünk résen.

Mert ha ád is oly levelet
Mint a kerek köpenyeged
S pecsétet üt olyat rája,
Mint a holdnak karimája,
Nincsen abban semmi virtus.

És fegyvereik: a hitegetésen felül a fenyegetés. Emlékezetes még Heller Bernát esete: mivel nem akarta nekik kiszolgáltatni a becsületét, megfenyegették őt is, fiát is. Ha ígéreteiket nem is váltják be, de ezt a fenyegetésüket beváltották.

IV. Fegyvertársaik.

Nekik nem elég a „Legyőző”, a valótlanágoknak ez a hatalmas archívuma. Pártlapot indítottak. Megindították Guttman Mihály vezércikkével, feledve, hogy pör van folyamatban, amelynek során a törvényszék elrendelte a bizonyítást, vajjon Guttman megtévesztette-e a rabbiképző vezérlőbizottságát s megtévesztette a vallás- és közoktatásügyi minisztériumot, vajjon a budai község ellen végzett szolgálatait nem fizetik-e közpénzekkel? Valami sajtósági kábitó erejük van: elkábitják a lelkiismeretet, az emlékezőt. Marczali Henrik, a nagytekintélyű történetíró, az ő lapjukban megfeleltetve arról, hogy Pestet csak 1872-ben egyesítették Budával, ezt az egyesítést Széchenyinek tulajdonítja. Hatvány Bertalan báró elfelejtve, hogy a mellékmondásban megbotránkozott az igazságtalanságukon, a főmondásban már azokhoz csatlakozik, akik ezt az igazságtalanságot elkövették. Metaforát mond a feltörő kosról, amellyel Buda él, megfelelkezvén régebbi gyönyörű hasonlatáról, mely százszorta méltó Ázsia lelkének szerzőjéhez, amikor Pest rohamát Buda ellen összehasonlította a sivataggal, amely el akarja nyelni az óázist. Ázsia lelke szerzőjének ott volna a helye a megfenyegetetett óázisban, nem a pusztító sivatagban. Bródy nem akarja magát kettévágni: elfelejti, hogy már rég kettévágta magát: az egyik Bródy Ernő a képviselőházban azt szavalja, nem boldog a magyar az általános, titkos választójog nélkül,

a másik Bródy Ernő a pesti zsidó községben pedig főn tart oly választási rendszert, melynél igazságtalanabbat hazánk alig ismer; a pesti értelmiség tehát még nem érett meg azokra a közéleti jogokra, melyekre a tisztaháti kubicusok már megérték. Megszólaltatnak sorra tekintélyeket, kiknek semmi gyökerük a budai zsidóságban. Így megszólaltathatnak akár Einsteint, akár Bergsont, akár Léon Blumot is. Mintha magyar közjogással kidolgoztatnánk alkotmánytervezetet a Mars lakói részére.

Váltig vitatják, hogy a készülő statutumok amúgy is lehetetlenné teszik Buda főnmaradását. Amellett nem győzik ellenünk a vádaskodást, hogy Buda hátráltatja ezeknek a statutumoknak életbeléptét. Hát nem természetes hogy Buda védekezik, amikor meg akarják fojtani? Vajjon nekik nem lett volna-e, nem volna-e kötelességük, hogy szembeszálljanak oly szabályzattal, mely tulajdon vallomásuk szerint Buda megsemmisítésére tör? Megtették-e ezt a kötelességüket? Megteszik-e? Nem! Ők ezen statutumok keresztülkorszololónak lelkendező fullajtárjai. Nem úgy viselkednek, mint ellenfelek, hanem mint ellenségek.

Két táborra oszlanak. Az egyesítők táborára és az együttműködők táborára.
„Két ellenség a Duna két parton”.

De bennünket még sem ragad el az indulat arra, hogy Török Bálintal kifakadjunk:

*Aruló az, áruló a neve,
Verje meg a magyarok Istene,
Aki Budát — gyilkolom a fattyal —
Kettő közül egynek is feladja.*

Isten ments! Nekünk nem fegyverünk a gyilkol, nem az anathema. A terror fegyvereit továbbra is átengedjük másoknak. Mi áldásért esdünk, áldást azokra, akik helytállanak Buda zsidóságának szabadságáért, becsületéért.

Minimi.

Munkában a Jisuv

A magyar orthodoxiának a Palesztina-munkát végző kitünő organizációja egy idő óta fokozott tevékenységet fejt ki, hogy minél szélesebb mederben, mentől hatatosabb eszközökkel siethessen az Erec Jisroelben folyó építő munka segítségére.

Beszélggettünk a Jisuv egyik vezetőjével, aki a következőket mondotta a most folyó munkáról:

— A Jisuv Erec Jisroel, mint a Palesztina-munka orthodox szelvényben való elősegítésére alakult organizáció. A mi célunk az, hogy olyan ifjak jussanak ki Palesztinába, akik elvégezték az orthodox szellemű jesivát, akikben tehát megvan a megfelelő védekező erő az ottani kísértésekkel szemben, de megvan az adottságuk arra is, hogy gyakorlati pályákon helyezkedhessenek el. Ennek megfelelően a Jisuv gyakorlati kiképzést is juttat az Erecbe vándorlóknak.

A certifikátokat a Keren Hajisuv révén kapjuk. Már eddig is elég jelentős számú fiatallembert küldöttünk ki, akik Palesztinában nagy-szerű és megbízható pioniroknak bizonyultak úgy a munka, mint a vallásos érzés elmélyítése terén. A Jisuv-organizáció egyelőre csak Budapesten fejt ki működést a Tiferesz Bachurim-egylet-keretében működő Aliasz Tifereszszel karöltve. Azonban a vidék is erősen érdeklődik és úgy értesülünk, hogy ez az érdeklődés Salgótarjánban már helyi szervezet megalakítására vezetett. A budapesti Jisuv-szervezet a Központi Bizottság, illetőleg a Központi Iroda szankeiójával alakult meg és működése semmiféle viszonylatban nem áll ellentétben a hivatalos orthodoxiával. A Jisuv erejétől telhetően támogatja a palesztinai orthodox intézményeket is (Duschinszky-féle jesiva) és azzal a messzemenő tervvel foglalkozik, hogy magyar-zsidó kolóniát alapít a Szentföldön. Persze munkánk sikerének előfeltétele, hogy Palesztinában nyugalom és Magyarországon „parnószo” legyen.

— A Chevra Kadisa alapítási ünnepe. Zsúfolásig tömött padsorok előtt folyt le a szerdán, február 9-én délután a Dohány utcai főtemplomban a Pesti Chevra Kadisa alapítási ünnepe előkelő közönség jelenlétében. Linetzký Bernát főkántort zoltára után dr. Fischer Gyula főrabbi mondott ünnepi beszédet, melyben a zsidó jótékony-ság fellegvárának nagy jelentőségét, szent hivatását méltatta.

Pensione Ristorante Tauber Abbazia

elsőrendű orth. kóser
konyha, szobák minden
komforttal.

Teljes pensió 25 lirától.
Clearing fizetés.

SPECTATOR NOTESZÁBÓL

Sürgős, nyilvános
kérdés az Országos
Irodához!

Mélyen tisztelt Iroda! A t. Iroda mindenféle hivatalos és félhivatalos felekezeti lapban volt kegyes annak idején szerény tudomásunkra adni, hogy a budai hitközségi választásokat egy miniszteri rendelet elhalasztotta. Azóta csendesen várjuk, hogy mi fog történni. Körülbelül három hét óta újra választási mozgolódás van Budán. A minap megkérdezték tőlünk, mi a véleményünk az együttműködési pártról. Úgy néz ki hát a dolog, mintha komolyan készülődnének a választásra. De mi nem olvastuk még sehol a t. Iroda híradását arról, hogy a miniszter úr már megengedte vagy elrendelte volna a választást. Félünk, hogy bennünket a kortések félrevezetnek. Nagyon kérjük tehát a t. Irodát, szíveskedjék felhivatalosában sürgősen közölni, üzent-e valamit a miniszter úr és ha igen, mit üzent? Nehogy félrevezessenek bennünket! Tisztelettel: *Több budai konfúziós.*

Milyen a tekintély-
tisztelet — náluk?

Az elmúlt szombat este két pártvacsera is volt a budai hitközség területén. Az egyiket az autonómisták szorongták (rengetegen elmentek, mert nem kaptak helyet), a másikon az együttműködők vacsoráltak széles körben. (Akinek szüksége volt rá, két széklet is elfoglalhatott). Amott a vacsora ára 1.50 volt, emitt 1.— pengő. És nem voltak olyan smucigok, mint amott: nem nézték, ki fizetett, ki nem? Itál is volt itt, azt mondják — jófajta „nészach”-ítal. Persze aztán szónokoltak is, itt is, ott is. Az autonómisták lelkesítették egymást és biztos győzelmük biztos tudatában derűs és — békés hangulatban voltak. Nem úgy az együttműködők. Azok csufondároskodtak. Biztos bukásuk biztos tudatában mit is tehettek egyebet? Minősíthetetlen személyes támadást intéztek a budai hitközség alelnöke és az autonómista párt elnöke ellen, hogy ebből is meg lehetett állapítani, hogy már vesztüket érzik. Csobádi Samut puritán jelleme, hatalmas jogászi felkészültsége és munkássága, gondolkodásának emelkedett moralitása, szavának cicomátlan igazságereje és zsidó

lelkének megingathatatlan hűsége már régen a fővárosi zsidóságnak, sőt az ország zsidóságának egyik igazi tekintélyévé avatták. Gesztes Ferencet is, aki csak ismeri, őszintén szereti és nagyrabecsi. Maga a megtestesült becsületesség és elhűség. Tántoríthatatlanul kirtart meggyőződése és igaza mellett. Egyenesen megy a maga útján és csak a köz és az igazság érdeke vezet. Hát ezek minden komoly zsidó szemében igazi értékek. És akkor jönnek a hivatásos tekintélytisztelők és példát mutatnak a — tekintélytisztelőre. A tekintélytisztelő tekintélyei rombolják a tekintélyt, hátha így sikerülne — felépíteniök a maguk tekintélyét...

Valami kimaradt....

Az Országos Iroda elnöke a Jüdische Rundschau-beli nevezetes nyilatkozatában felsorolja a Pesti Izr. Hitközség nagy érdemeit, — ami persze úgy értendő, hogy ezek a mai vezetőség nagy érdemei — és elmondja, *mi mindent tart fenn* ez a mai hitközségi rezsim. Eszünkbe jut, hogy a pesti választások előtt is felsorolta a mai rezsim érdemeit és nagy alkotásait: a néhány rizsma-terjedelmű különböző „szabályzatokat”. Miért maradtak most ki ezek a felsorolásból? Vagy talán úgy vélik, hogy a külföldnek nincs érdeke az eféle szabályzatok appreciálására? Pedig olyan szépen hangzik, pl. ez: „*A zsidó légtornászok versenyzési szabályzata*”, vagy „*Szabályzat arról, hogy kell mindent készpénznek venni, amit a Síp-utca ígér*” és több eféle. Kár volt ezekről megfeledkezni.

Már megint templomot
ígérnek

A HEP-Értesítő, amelynek legújabb, febr. 5-iki száma egyébként új köntösben jelent meg, már megint játékot úz a *templommal*. Mindenekelőtt megállapítja, hogy a *lágymányosi templomot a HEP-eknek köszönheti Buda*. Hogy ez mennyire igaz, jusson eszetekbe, budai zsidó testvérek, hogy az építési engedélyt is megpróbálták elgáncsolni és hogy az ő városi

intervenciójuk, amely az építés megakadályozását célozta, provokálta a magyar zsidóság számára egy városi előkelőségnek azt a lesújtó nyilatkozatát, hogy „nem kell hát antiszemitanak lenni!” — Jusson eszükbe a budai választóknak és eszerint értékeljék azt az ígéretüket, hogy ha őket uralomra segítik, újabb templomokat fognak építeni nekik, a többi között a *Déli-vasut* vidékén is. Úgy látszik, már ők is tisztában vannak a választási esélyeikkel, úgy gondolják: nyugodtan ígérhetnek, úgy sem kerül beváltásra a sor.

HEP-ek ranglétrája —
vagy mi
az „utolsó” foglalkozás?

A HEP-Értesítő négy és fél oldalon sorolja fel az együttműködők listájának vezetőit, — igen érdekes ranglétrában. Elöl vannak három oldalon Szántó Jenőn kezdve a számozottak 1-től 20-ig. Ezek a legelőkelőbb jelöltek. Azután „az élen szerepelnek még” de már szám nélkül, a „bőkepartiak”. A rangsorban harmadik kategóriát alkotnak a „továbbá”-vezetők (br. Weiss Alfonz, br. Hatvány Bertalan stb.), ezután a következő kategóriákat sorolja még fel: kereskedők és iparosok; vezérigazgatók, igazgatók, bankárok; tisztviselők és nyugdíjasok; ügyvédek; építésszek mérnökök; orvosok; állatorvosok és gyógyszerészek; katonatisztek; végül pedig „egyéb foglalkozásúak”. Ez az utolsó kategória. Hárman vannak benne. Ezek között is a legutolsó — egy tanár. Egy rosszmájú azt a megjegyzést tette erre, hogy ezt a rangsorozást *Spectator* inspirálta, azért lett az első jelölt egy részvénytársasági igazgató, az „utolsó” pedig — egy tanár.

Hét kemény pontok, —
vagyis: mit hoz a HEP?

Régóta gyötör már a kíváncsiság, mi is a HEP programja? Most aztán végre előttünk van a HEP-Értesítőben, a 2. és 3. oldalon, még pedig *hét* pontban. *Hét*, sieben, septem, sept, sívó — tehát félre ne értjük: 7 (VII) nagyon kemény pontban. Miért *hét*? Mert a nyolc már sok, a hat pedig kevés lett volna! Ez a hét pont pedig oly határozott, olyan biztosan körvonalazott, olyan élesen kirajzolódó hét pont, hogy nincs az a vándorfelhő, nincs az a magasba gomolygó füstoszlop, nincs az a dühösen hömpölygő vízár, amely ennél a hét pontnál megfoghatatlanabb, szétfolyóbb, üresebb

**Templomi aranyhímzések
frigyszekrény- függöny**

tóráköppeny
művészi kivitelben készülnek.

Steiner Árminné
Budapest, Király-utca 8.
Kivánatra anyagminták és árajánlatok díjtalanul

konturokat tudna produkálni. Ezt a hét pontot mindenkinek ismernie kell! Ime!

Az 1. pont hozza „a nagyszerű példa teljesítését”. Hogy milyen példa milyen teljesítését? Hát világos! „Amely a főváros zsidóságának összefogását gyakorlatilag megvalósítja és Buda, valamint Pest zsidóságát hivatottá teszi az egész magyar zsidóság egyetemes, nagy érdekeinek méltó és eredményes szolgálatára.” Szép, ugye? Értelme? Az nem fontos!

A 2., 3., 4. és 5. pontok lehetőségeket teremtenek. Pl. annak a lehetőségét, hogy Buda igénybe vehesse Pest kórházait, iskoláit, stb. — meg hogy Buda „világvároshoz méltóan” ilyeneket maga is építhessen magának, hogy Buda csökkenthesse kiadásait, de a tisztviselő-fizetéseket nem! — ellenben az adókat igen stb. A 6. pont biztosít. Biztosítja a budai zsidóságot, hogy minél szélesebb rétegeit be fogja vonni a felekezeti közéletbe és biztosítja a nőkre is kiterjedő legdemokratikusabb választójogot. (Ki vette el? Már régen megvan!) A 7. pont pedig „Új szellemet hív életre”, „a sorsközösségben való aktívabb szolidaritásnak azt a mélyreható szellemét”... stb., stb. — Hát ez oly szép, oly megható, hogy nincs az a „esizmadia és kéjgáz” amely jobban meg tudná ríkatni Buda széplelkű polgárait.

Hát nesztek! Ezt hozza nektek a HEP!...

Fúziós vagy együttműködő?

Kedves HEP, magának mégis eszak illik tudni, hogy Alapi Béla igazgatott úr fúziós-e vagy együttműködő. Mert legutolsók számában úgy ünnepli őt a jelöltek 2. száma alatt, mint aki „már több, mint tíz évvel ezelőtt indított mozgalmat Buda és Pest együttműködéséért”. Igen ám, de ő maga mindig azt állította magáról, hogy ő fúziós. Kinek van hát igazsága? Az Isten szent szerelméért: fúziós hát Alapi Béla vagy együttműködő? Mondják már meg az igazat, nem bánjuk, lesz, ahogy lesz, de tudni akarjuk: fúziós vagy együttműködő?!

— Az Angló Palestine Bank új részvénykibocsátása. Az Angol-Palesztina Bank legutóbbi végrehajtóbizottsági ülésén elhatározta, hogy új részvényeket bocsát ki 100.000 font értékben. A bank alapitójára 1 millió font, melyből 350.000 font már részvényekben befizetést nyert. Így a bank befizetett tőkéje 450.000 fontra emelkedett.

— A dunaföldvári izr. jótékony öngyűlést. Elnök lett Kálmán Móricz, társelnök: Strasser Béla kormánytanácsos, pénztáros: Schwartz Márton, elnök: Somló Lajos (új), tőkár: Krausz Sándor (új), jegyző: Nagy László (új). Megválasztották a 12 tagú választmányt is.

— Új zsidó lord. Abban a névsorban, mely az újévkor kinevezett új angol nemeselekt tartalmazza, egész sor zsidó név szerepel. Így Sir Arthúr Michael Samuel konzervatív képviselő báró rangot nyert. Az új lord Norvich főpolgármestere, majd a kereskedelmi minisztérium parlamenti tőkára, s legutóbb államkincstári államtitkár volt.

— Leonard Stein — képviselőjelölt. Az angol liberális párt a Whitechapel kerületben küszöbön álló választáson Leonard Steint, a kiváló zsidó ügyvédet, a Jewish Agency jogi tanácsadóját, akét nemrég hallgatott meg a királyi vizsgálóbizottság a Palesztina-mandátum jogi értelmezésére vonatkozóan, akarja jelölni. A jelölést Sir John Simon belügyminiszter a legmelegebben támogatja.

— 45.225 tanulója van a Kneszesz Jiszroél-iskoláknak. A Jewish Agency tanulmányi tanácsának legutóbbi ülésén dr. Josef Loré jelentést terjesztett elő, mely szerint a Kneszesz Jiszroél iskoláiban jelenleg 45.225 tanuló tanul, 5524-gyel több, mint 5696-ban. 160 új osztályt kellett felállítani, ebből 52 Tel-Avivban, 200 új tanító nyert alkalmazást.

— Száz százalékos hadirokkant, teljesen munkaképtelen, kéri nemes szívű embertársait, hogy segítsenek rajta, mert a legnagyobb méltatlanságban él családjával együtt. Címe: Korn Ármán, Bpest, VIII., Gólya-utca 40. II. 15.

— Bernstorfi grófi Rathenauról. Grófi Bernstorfi, a kiváló német államiérfiú, aki a világháború kezdetén Németország washingtoni képviselője, majd a weimari köztársaság alatt népszövetségi megbízottja volt, most megjelent emlékirataiban a következőket mondja Walter Rathenauról, a tragikus végű német külügyminiszterről: „Rathenaur fanatikus antiszemita meggyőzőköt. Pedig méltétkadó helyen működött közre a német ipar felépítésén, a német nép jövőjével mélyen járó és szellemes írásközlésben foglalkozott s a háború alatt és után, mikor az ő képességeire igen nagy szükség volt, magát a háza rendelkezésére bocsátotta. Rathenaur volt a háború óta az első német külügyminiszter, aki sikereket ért el. Az ő vezetése mellett sikerült a világ közvéleményének rokonszenvét felénk fordítani, ami alapfeltétele volt a további munkának.”

— Szokatlan hideg Palesztinában. Néhány nap óta Palesztinában rendkívül hideg időjárás uralkodik, melyet havazás és eső tesz még súlyosabbá. Haifa környékén sok beduin pusztult el sátrában a szokatlan hideg következtében.

Költözik az Oreczy-templom

— Lehet még fent imádkozni? — kérdi egy siető férfi az Oreczy-ház kapujában a másiktól.

— Még lehet — hangzik a válasz, melyet mély sóhaj követ.

Bizony, még néhány nap és belevágják a csákányt Budapest egyik legrégibb csaknem történelmi múltú épületének falába. Eltűnik az a hatalmas háztömb, melyről azt mondotta a népnyelv, hogy lakói lehetőleg életüket anélkül, hogy egy percre is el kellene hagyniok a házat, mert orvostól gyógyszerárig, fűszerestől cipészig, iskolától templomig minden megtalálható falai között. Eltűnik a ház és eltűnik vele az Oreczy-templom, Budapest egyik nevezetessége, a főváros legrégibb, több, mint 100 éves orthodox temploma.

Mincha-ima ideje. A cházán az utolsó szavakat recitálja. A lámpák kialusznak, egyedül maradunk a félhomályba süllyedő templomban az egyik hívővel.

— Mi lesz most? — kérdezzük.

Az öreg ember nagyot nyel. Mintha valami fojtogatná a torkát.

— Elmegyünk máshová. Májusig még itt maradhatunk, azután új hajlékba költözünk. A Szasz Chevra már talált is helyiséget a Paulay Ede-utcaiban. Hatalmas terem, megfelel a célnak. Persze attól függ, megkapjuk-e az engedélyt.

Újra elhallgat. Körülnéz. Nézi a szuette fapadokat, a rozszant üléseket, az almemor puritán egyszerűségű emelvényét, a méceset a szentély előtt. A kékszínű, kopott, időmarta falakat melyek annyi generáció imáját őrizték.

— De az új még sem lesz az Oreczy-templom, — fejezi be hangosan gondolatait és legyint a kezével. Felém fordul.

— Szabad egy templomot lebontani?... — kérdi tőlem.

Mit lehet erre a kérdésre válaszolni?...

Felölös szerkesztő és kiadó:
KECSKEMÉTI VILMOS